בית משפט לענייני משפחה בירושלים

12 מרץ 2020

תלה"מ 66415-06-17 ר.א נ' א.א

לפני השופט שלמה אלבז, שופט בכיר

התובעת **ר.א.**
ע"י ב"כ עוה"ד אורי כנר

נגד

הנתבע **א.א.**
ע"י ב"כ עוה"ד מיכאל דרעי

<u>פסק דין</u>

לפני תביעה רכושית בין בני זוג, במסגרתה תבעה התובעת, בין היתר, איזונם של כלל הנכסים שצברו הצדדים במהלך החיים המשותפים ובכלל זה מוניטין אישי ונכסי קריירה. ביהמ"ש התבקש גם לעשות שימוש בסמכותו המעוגנת בסעיף 8(2) לחוק יחסי ממון, התשל"ג – 1973 (להלן: "החוק") ולקבוע שאיזון הנכסים לא יעשה מחצה על מחצה.

בנוסף לתביעה זו תלויה ועומדת בין הצדדים תביעה למזונות אישה וילדים שהגישה התובעת בתלה"מ 66365-06-17. פסק הדין בתובענה זו יינתן בנפרד.

עובדות המקרה

1. הצדדים נשאו זל"ז כדמו"י בשנת 198X- מנישואין נולדו להם 7 ילדים.

2. להלן תוצג רשימת הנכסים המוחשיים אשר התובעת טענה שהנתבע רכש במהלך החיים המשותפים. חלק מנכסים אלה שימשו את בני המשפחה וחלקם נקנו ביחד עם שותפים במסגרת עסקי הנתבע:

א. דירת מגורי המשפחה ב.... (להלן: "בית המגורים").

ב. נכס ב... גוש ... חלקה ... (להלן: "הבית מעמידר").

ג. 7 נכסים ברחוב ... באזור התעשייה ... (להלן: "נכסי אזור התעשייה"), לפי הפירוט הבא:

....

ד. 3 מכוניות:

...

3. ביום (אפריל 2017) עזב הנתבע את דירת המגורים, ככל הנראה בשל צו הגנה שהוציאה נגדו התובעת בבית הדין הרבני.

טענות התובעת

4. לתובעת זכויות בכל הנכסים הרשומים על שם הנתבע או מוחזקים על ידו ונצברו בתקופת הנישואין.

5. הכלל הוא שיש לאזן את כל נכסי בני הזוג לפחות שווה בשווה, אך בנסיבות העניין יש לסטות מהכלל ולקבוע שלתובעת זכות ב-80% מהזכויות בבית המגורים ולנתבע 20% בלבד.

6. לתובעת זכויות בנכסי הקריירה והמוניטין האישי שצבר הנתבע במהלך הנישואין.

7. יש להותיר את כל המיטלטלין בבית המגורים בידי התובעת והילדים.

טענות הנתבע

8. את הבית מעמידר קיבל הנתבע בירושה מהוריו, ועל כן נכס זה אינו חלק מהרכוש המשותף של בני הזוג ואין לכלול אותו במסגרת הרכוש העומד לאיזון.

9. נסיבות העניין אינן מצדיקות סטייה מהכלל הקובע שנכסי בני הזוג יחולקו שווה בשווה.

10. בעת עריכת האיזון יש להתחשב בחובות שצברו הצדדים בתקופת השיתוף.

11. התובעת גנבה פריטים שונים מדירת המגורים, ביניהם חפצי כסף יקרים, אותם קיבל הנתבע בירושה. יש לקזז את שווים של פריטים אלה מחלקה של התובעת בנכסים שיאוזנו, זאת בהתאם לדו"ח הערכת תכולה שנערך טרם עזב הנתבע את הבית.

12. אין להכליל כחלק ממסת הנכסים המשותפים שיאוזנו את נכסיו העסקיים של הנתבע, ביחס אליהם קיימות התחייבויות עם אחרים. הוראה על פירוק שיתוף בנכסים אלה תגרום לנזק כלכלי כבד לצדדים. אציין שבסיכומיו חזר בו הנתבע מטענה זו, והצהיר שהוא מוכן שזכויותיו בנכסים אלה יאוזנו שווה בשווה עם התובעת, תוך שישמרו זכויותיהם של שותפיו העסקיים.

13. יש לדחות את טענות התובעת כאילו היא זכאית ליהנות מנכסי הקריירה והמוניטין של הנתבע.

דיון והכרעה

14. ההסדר הרלוונטי לבחינת יחסי הרכוש בעניין שלפני הוא הסדר איזון המשאבים, המעוגן בחוק. בהסדר זה, החל על זוגות שנשאו לאחר 1.1.1974, ואשר לא חתמו על הסכם ממון לא לפני ולא במהלך הנישואין, נקבע שיתוף קנייני אובליגטורי ביחס לנכסים שבני הזוג צברו במהלך החיים המשותפים.

15. בסעיף 5 לחוק נקבע שהמועד הקובע לאיזון המשאבים חל במועד פקיעת הנישואין: מועד הגירושין או התרת הנישואין עקב מותו של אחד מבני הזוג. עם זאת, נקבעו בחוק מספר מקרים בהם ניתן להקדים את מועד איזון המשאבים.

16. הנתבע טען שיש לקבוע את המועד הקובע ליום (חודש אפריל 2017), מועד בו לטענתו אולץ ע"י התובעת לעזוב את דירת המגורים. כאלטרנטיבה שניה הציע להורות שהמועד הקובע יקבע ליום 1.1.2004, זאת מאחר שבתקופה זו חלה הדרדרות משמעותית ביחסי הצדדים, שלאחריה לא ניתן לראות בקשר ביניהם קשר המתאפיין ביחסי שיתוף.

17. התובעת דחתה את טענת הנתבע ביחס לאלטרנטיבה השנייה. לדבריה בני הזוג התגברו על המשבר שפקד אותם בתקופה זו, ואף הביאו לעולם ילדה נוספת. בסיכומיה הסכימה התובעת לקבוע את יום (חודש אפריל 2017), הוא יום עזיבת הנתבע את בית המשפחה, כמועד הקובע לצורך עריכת האיזון.

18. **על סמך הסכמת הצדדים, אני קובע שהמועד הקובע לצורך עריכת האיזון הוא יום ... (אפריל 2017) (להלן: "המועד הקובע"). התקופה המתחילה ביום הנישואין והמסתיימת במועד הקובע תכונה "תקופת השיתוף".**

19. בחוק נקבע שבעת איזון הנכסים זכאי כל אחד מבני הזוג למחצית שווים של הנכסים שצברו בני הזוג בתקופת הנישואין, זאת למעט נכסים מסוגים מסוימים שפורטו בסעיף 5(א) לחוק.

הדרישה לחלוקה לא שוויונית

20. בטרם אמשיך, מצאתי לנכון להתייחס למחלוקת משמעותית בין בעלי הדין: דרישתה של התובעת שבית המשפט יקבע שאיזון הנכסים לא יעשה מחצה על מחצה. סמכות זו עוגנה בסעיף 8(2) לחוק, בו נקבע כדלקמן:

> "8. ראה בית המשפט או בית הדין נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, רשאי הוא, לבקשת אחד מבני הזוג – אם לא נפסק בדבר יחסי הממון בפסק דין להתרת נישואין – לעשות אחת או יותר מאלה במסגרת איזון המשאבים: ...
>
> ... (2) לקבוע שאיזון שווי הנכסים, כולם או מקצתם, לא יהיה מחצה על מחצה, אלא לפי יחס אחר שיקבע בהתחשב, בין השאר, בנכסים עתידיים, לרבות בכושר ההשתכרות של כל אחד מבני הזוג;"

21. אמות המידה להפעלת הסמכות המעוגנת בסעיף 8(2) לחוק התגבשו בפסיקה במהלך השנים. בהקשר זה, התקבלה הגישה לפיה בסעיף זה נפתחה לפני ביהמ"ש אפשרות לבחון כל מקרה לגופו, תוך התחשבות בשיקולי צדק והוגנות רחבים, בהתאם לנסיבותיו הייחודיות של כל מקרה ומקרה. אין המדובר ברשימה סגורה של שיקולים ונסיבות בהם על בית המשפט להפעיל את סמכותו במסגרת הסעיף (ראו ברוח זו דבריו של כב' השופט הנדל בבג"ץ 6037/18 **פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי ת"א יפו** (18.2.2019), וכן בבע"מ 8206/14 **פלונית נ' פלוני** (14.4.2015)).

22. לצד הגמישות ושיקול הדעת הנרחב המוענק לביהמ"ש ע"פ סמכותו בסעיף 8(2) לחוק, התקבלה בפסיקה הגישה לפיה ביהמ"ש יפעיל את סמכות זו בצמצום, תוך שמירה על תכלית החוק, היא יצירת איזון בין בני הזוג וצמצום אי-השוויון הטבעי הטבוע ביחסיהם הממוניים. בפסיקה נקבע שהחריגה מהכלל שבסעיף 5 לחוק, בו נקבעה כאמור חלוקה שוויונית של הרכוש המשותף בין בני הזוג, תעשה ע"י ביהמ"ש בנסיבות חריגות בלבד.

עמד על כך כב' השופט רובינשטיין בבע"מ 2045/15 **פלוני נ' פלונית** (21.5.2015):

"השימוש החריג בסעיף ייעשה בזהירות רבה... ההשתנויות החברתיות יצרו מגוון מצבים בחיי משפחה שלא שערום אבותינו, וסעיף 8 – שהוא כאמור חריג, והכלל הוא השוויון שבסעיף 5(א) לחוק – בא לאפשר עשיית צדק ותיקון עיוותים".

23. התובעת טענה שבמקרה דנן על ביהמ"ש להפעיל את סמכותו ולחרוג מכלל החלוקה השוויונית המעוגן בסעיף 5(א), זאת ביחס לחלוקת הזכויות בדירת המגורים והנשיאה בחובות אליהם נקלעו הצדדים. מסקנה זו מתבקשת, בעיניה, לאור הנסיבות הבאות:

א. במהלך שנות הנישואין היה הנתבע המפרנס העיקרי של המשפחה, ואילו התובעת הייתה סמוכה על שולחנו וויתרה על פיתוחה המקצועי לטובת הטיפול בילדים. גם כיום התובעת מגדלת ומטפלת בילדיהם של הצדדים, שחלקם מתגוררים עמה בדירת המגורים.

ב. במהלך חיי הנישואין נהג הנתבע באלימות קשה מאוד כלפי התובעת, שלט בה מבחינה רגשית וכלכלית, וכך נהג גם כלפי הילדים.

ג. הנתבע רימה את התובעת והעלים ממנה נכסים והכנסות.

24. הנתבע דחה את טענות התובעת בעניין זה וטען שאין הצדקה לחלוקה לא שוויונית. הנתבע גם הכחיש את טענות התובעת כאילו נהג בה באלימות, וטען שהתובעת העלילה עליו עלילות שווא כחלק מסכסוך הגירושין המתנהל ביניהם. לטענתו, התובעת נקטה בפרקטיקה זו, בכל פעם בה נקלעו נישואיהם למשבר, אז התלוננה על אלימות מצדו.

25. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים הגעתי למסקנה שלא מתקיימות נסיבות המצדיקות סטייה מן הכלל המעוגן בסעיף 5(א) לחוק.

26. תחילה אציין שלא ניתן לקבל את הטענה שבכל מקרה בו אחד מבני הזוג הוא המפרנס העיקרי תבוצע חלוקה לא שוויונית של הרכוש. קבלת טענה שכזו הייתה הופכת במקרים רבים את אופן החלוקה לפי סעיף 5(א) לאות מתה, בעוד שהוראות סעיף 8(2) לחוק היו נוהגות על דרך הכלל. כאמור לא לכך כיוון המחוקק, שעה שאפשר שימוש בהוראות סעיף 8(2) כחריג לכלל.

27. בפסיקה נקבע שבמקרים מסוימים יש להתחשב בעת עריכת האיזון בפערי ההשתכרות שבין בני הזוג (בע"מ 4623/04 **פלוני נ' פלונית** (26.8.2007). פסק הדין הנז' עסק בבני זוג שהמשטר הרכושי הרלוונטי לגביו הוא חזקת השיתוף ולא הסדר איזון המשאבים שבחוק, אך הדיון להלן רלוונטי לשני המקרים. ראו גם פסק דינה של כב' השופטת ברק-ארז בבע"מ 3151/14 **פלונית נ' פלוני** (11.5.2015); שחר ליפשיץ, **השיתוף הזוגי**, 305-354 (2016)). בפסק הדין נקבע שההתחשבות בפערי ההשתכרות נעשית בדר"כ ע"י תשלום סכום חד-פעמי אותו ישלם בן הזוג ה"חיצוני" לבן הזוג שכושר השתכרותו נמוך יותר, זאת תוך התחשבות במשך תקופת הקשר, גיל בני הזוג, אופק השתכרותם וכו'.

28. במקרה דנן לא מצאתי הצדקה לסטות מכלל החלוקה השוויונית בשל פערי השתכרות בין הצדדים, זאת מהנימוקים הבאים:

א. אומנם במהלך תקופת השיתוף היה הנתבע המפרנס העיקרי של המשפחה, אך בשנים האחרונות מצבו הרפואי הדרדר וכיום הוא אינו עובד, לפחות לא באותו ההיקף בו נהג לעבוד בעבר. בהמשך ארחיב בעניין זה ואפרט את הראיות אשר הציג הנתבע בעניין זה, אך כבר עתה אציין שכיום לא קיימים פערי השתכרות בין הצדדים, ובוודאי שלא פערים משמעותיים.

ב. במהלך הדיון התגלו סתירות בגרסתה של התובעת והתנהלותה עוררה חוסר אמון. כך לדוגמה, בדיון מיום 9.4.2018 התברר שהצהרת התובעת כאילו אינה עובדת אינה אמת, ובפועל התובעת עובדת בחנות ... (עמ' 25, שורות 1-32, עמ' 26, שורות 1-14). יש לציין שהתובעת טענה במהלך הדיון שהיא עובדת בהיקף מצומצם יחסית בשל מצבה הרפואי, אך לא הביאה ראיות התומכות בטענה זו, חרף התחייבותה לעשות כן (בקשה מיום 13.5.2018).

ג. לא ניתן להתעלם מהעובדה שמאז עזב הנתבע את בית המגורים נהנתה התובעת מתשלומי מזונות גבוהים יחסית: בהתאם להחלטתי מיום 24.7.2017 שילם הנתבע לתובעת 5,000 ₪ לחודש כמזונות זמניים לה ולבנות הקטינות המתגוררות עמה. דמי מזונות אלה הופחתו לסך 2,500 ₪ לחודש החל מיום 1.7.2018, לאחר שהתברר שהתובעת הסתירה את העובדה שהיא עובדת (ראו החלטתי מיום 16.4.2019). לכך יש להוסיף את העובדה שהתובעת אינה משלמת דמי שכירות ועד כה לא נשאה בפירעון החובות שצברו הצדדים בתקופת השיתוף.

29. באשר לטענת האלימות, אין חולק שבעבר התלוננה התובעת, מספר פעמים, על מעשי אלימות שלטענתה הנתבע נקט כלפיה וכלפי הבת .... בשנת 2003 אף הוגש כנגד הנתבע כתב אישום בגין עבירות תקיפת בן זוג בנסיבות מחמירות, תקיפת קטין ועוד מעשים שייחסה לו התובעת. בסופו של דבר כתב האישום נמחק מחוסר ראיות.

30. המסקנה היא שלא עלה בידי התובעת להוכיח שהנתבע נהג כלפיה באלימות. מסקנה זו מתחזקת נוכח הצהרת התובעת בסיכומיה לפיה פנייתה לבית הדין הרבני בבקשה לצו הגנה נועדה לעמת את הנתבע עם חשדותיה לפיהן הוא בוגד בה עם אישה זרה (סעיף 9).

31. בעניין זה אוסיף שאף לו היה עולה בידי התובעת להוכיח שהנתבע נהג בה באלימות, לא היה די בכך משום שבנוסף היה עליה להוכיח שכתוצאה מאלימות זו נוצר פער השתכרות המצדיק שימוש בסעיף 8(2) לחוק (ראה פסק דינו של כב' השופט הנדל בבע"מ 7272/10 **פלונית נ' פלוני** (7.1.2014)). התובעת אף לא התיימרה להוכיח טענה זו.

32. לא ניתן גם לקבל את טענות התובעת לפיהן הנתבע רימה אותה והסתיר מפניה רכוש או הכנסות. טענות אלה, עליהן שבה מספר פעמים בסיכומיה, אינן עומדות בקנה אחד עם טענתה כי הייתה שותפה מלאה בעסקיו של הנתבע, טענה שליוותה את דרישתה לחלוקת נכסי הקריירה והמוניטין שהנתבע צבר במהלך תקופת החיים המשותפים, ואליה אדרש בהמשך. עוד אוסיף שב"כ התובעת לא חקרה את הנתבע על הברחת רכוש. הנתבע טען כי לא הסתיר רכוש אלא טען שחלק מהרכוש ביחס אליו טוענת התובעת שיתוף הוא רכוש הנכלל בגדר הסייגים שבסעיף 5 לחוק. בהמשך אפסוק בטענה זו על פי הראיות שהובאו.

33. **לא מצאתי סיבה לסטות מהכלל של חלוקה שוויונית של הרכוש שנצטבר במהלך תקופת השיתוף. כבר עתה אציין שלצורך חישובים של זכויות מסוימות שיקבעו בפסק הדין ולצורך עריכת חישוב האיזון ימונה אקטואר. ההוראות שיינתנו למומחה יפורטו בהמשך פסק הדין.**

34. אפנה עתה לדון בטענות הצדדים ביחס לכל אחד מהנכסים בנפרד.

בית המגורים

35. הזכויות בבית המגורים ב... רשומות ע"ש שני הצדדים בחלקים שווים. בפועל הבית כולל 2 דירות:

א. דירת מרתף, המושכרת לשוכר בשכ"ד בסך 2,800 ₪ לחודש (להלן: "יחידת המרתף").

ב. דירה עליונה בה התגוררה המשפחה (להלן: "דירת המגורים"). כיום מתגוררים בדירה זו התובעת ו-4 מילדיהם של הצדדים, ביניהם 2 קטינות.

36. על בית המגורים רובצת הלוואה מובטחת במשכנתא, בשל הלוואות שונות שנטלו הצדדים. ארחיב על כך בהמשך.

37. הנתבע טען בסיכומיו שיש לחייב את התובעת לשלם לו דמי שימוש בגין השימוש שעשתה בדירת המגורים החל מהמועד הקובע. טענתו היא שחיוב זה מוצדק הן בשל היותו הבעלים של מחצית הזכויות בדירת המגורים והן בשל העובדה שעם עזיבתו את דירת המגורים הוא נאלץ לשכור לעצמו דירה למגוריו. אציין, שטענה זו באה לאחר שהנתבע ביקש לאפשר לצדדים להתחיל במאמצים למכור את בית המגורים, תוך הבעת חשש שהתובעת תנסה לסכל מאמצים אלה (תצהיר העדות הראשית, עמ' 3).

38. התובעת לא התייחסה לבקשת הנתבע לחייבה בדמי שימוש בדירת המגורים, עם זאת טענה מספר פעמים שבעקבות הפירוד היא נקלעה למצב כלכלי קשה ביותר ולחובות. בנוסף, טענה שבדירת המגורים מתגוררים עמה ארבעה מילדי בני הזוג.

39. הנתבע לא הגיש תובענה נפרדת לחיוב התובעת לשלם לו דמי שימוש ראויים בדירה, ובקשה לחיוב בדמי שימוש אף לא הוגשה כראוי במהלך הדיון. התוצאה היא שלא התאפשר לתובעת להתמודד עם דרישה זו כראוי. מסיבה זו אין מקום לדון בסעד זה. עוד אציין שהנתבע לא הביא ראיות באשר לגובה דמי השימוש הראויים.

40. אדון בעניין חוב המשכנתא הרובץ על הדירה בעת הדיון בכלל חובות בני הזוג.

41. **מאחר שלא מצאתי הצדקה לסטות מכלל החלוקה השוויונית ביחס לבית המגורים, על שתי דירותיו, התוצאה היא שאני מצהיר שהזכויות בבית המגורים ברחוב ... נכללות בכלל הנכסים המשותפים והם ברי איזון. על מנת לסייע לצדדים להגיע להסדר כולל אורה לשמאי אשר ימונה על פי פסק דין זה לשום את שווי בית המגורים, לפי מצבו כשהוא נקי משעבודים, פנוי מכל אדם וחפץ מקונה מרצון למוכר מרצון.**

הבית מעמידר

42. בכתב התביעה עתרה התובעת למתן פס"ד הצהרתי לפיו היא שותפה מלאה והבעלים של מחצית הזכויות בבית מעמידר. נכס זה כולל שתי דירות צמודות שהזכויות בהן רשומות ע"ש הנתבע. אין חולק שבני הזוג או ילדיהם לא התגוררו בכל חלק של הנכס, בכל שלב שהוא.

43. הנתבע טען שהוא קיבל נכס זה בירושה מהוריו, וכי על נכס זה חל החריג שבסעיף 5(א)(1) לחוק, לפיו נכסי ירושה לא יאוזנו. לפיכך טען שאין לאזן את הנכס במסגרת איזון הנכסים בין בני הזוג.

44. עוד טען הנתבע שאת דמי השכירות שהוא מקבל עבור הדירות (1,700 ₪ לחודש בגין דירה אחת ו-2,160 ₪ לחודש בגין הדירה השנייה) הוא מעביר ישירות לאחיו, זאת בהתאם לציווי הוריו. הנתבע הודה בכתב ההגנה שהוריו לא הותירו אחריהם כל הוראה כתובה ביחס לחלוקת דמי השכירות.

45. במענה לטענות הנתבע ביחס להחרגת הדירות מנכסי האיזון העלתה התובעת מספר טענות סותרות. תחילה ניסתה לשכנע בכך שהנתבע רכש את הדירות במהלך חיי הנישואין, וכי למעשה הוא זה שקנה אותן מעמידר, ולא הוריו. בהמשך טענה שהנתבע רכש את הדירות מהוריו, ובמקום אחר – טענה שרכש אותן מאחיו (תצהיר העדות הראשית, עמ' 9. השוו: חקירת התובעת בפרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 61-70). התובעת לא הציגה כל הוכחה לכך שהדירות נרכשו ע"י הנתבע, לא מעמידר, לא מהוריו ולא מאחיו.

46. בהמשך ניסתה התובעת לשכנע שטענת הנתבע כאילו העביר את כספי השכירות לאחיו אינה נכונה ואף טענה שהנתבע קבל כסף מאחד מאחיו על מנת שיסתלק מירושת הוריו.

אחיו של הנתבע, מר ... , דחה טענות אלה בחקירתו ביום 9.4.2018 (עמ' 120, שורות 18-15).

47. ב"כ התובעת חקר את הנתבע ארוכות אודות הדירות ואודות דמי השכירות שקיבל עבורן. הנתבע העיד שהוריו רכשו את הדירות לאחר שעלו ארצה. לטענתו, לאחר מות אמו בשנת 199X, המשיך אביו להתגורר באחת הדירות, ובדירה השנייה התגוררו אחיו הצעירים (ראו: דיון מיום 5.3.2019, עמ' 63, שורות 8-24. בנוגע למקור הדירות ראו גם בפרוטוקול מיום 28.11.2018, עמ' 67, שורות 15-24). הנתבע הכחיש ששילם סכום כלשהו לעמידר או להוריו עבור הדירות, ועמד על כך שקיבל אותן ללא תמורה (28.11.2018, עמ' 68, שורות 1-24, עמ' 69, עמ' 85, שורות 13-22).

48. הנתבע טען שבשיחות שניהל עם אביו, לאחר פטירת האם ביקש אביו שדמי השכירות יועברו לאחיו. לדבריו, כשנתיים לפני מותו כינס האב את הנתבע ואת אחיו והודיע להם שהוא מבקש להוריש את הדירות לנתבע (5.3.2019, עמ' 63, שורות 17-33). הנתבע טען שלאחר פטירת האב הוא חש אי-נעימות מהעובדה שאחיו נושלו מעיזבון האב, אך גם הבהיר שהחלטת האב בעניין לא עוררה מאבקי כוח בינו לבין אחיו (שם; עמ' 64, שורות 2-5). לצורך הוכחת טענה זו, הציג הנתבע את צווי הירושה של אביו ואמו, המלמדים על כך שעיזבונם הועבר אליו בשלמות לאחר שאחיו הסתלקו מהירושה מרצונם (נספחים ח' ו-ט' לכתב ההגנה).

49. על טענות אלה שב הנתבע גם בשלבים אחרים בדיון, תוך שהוא עומד על גרסתו לפיה הכספים שהתקבלו מהדירות שימשו לרוב את אחיו או שימשו לתרומות ולמימון אירועים משפחתיים, דוגמת בת מצווה של אחת מאחייניותיו, אזכרות ועוד (22.11.2018, עמ' 87, שורות 6-24, עמ' 88, שורות 1-7. ראו בהקשר זה גם עדות האח ... בפרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 121, שורות 13-25).

50. גרסתו של הנתבע ביחס למקור הבית מעמידר עדיפה בעיני על פני גרסת התובעת. ראשית, מנסח הטאבו, אותו צרפה התובעת לבקשתה מיום 6.8.2017, עולה שהנכס הועבר לבעלות הנתבע "ללא תמורה". די ברישום זה, כאשר לא הובאו ראיות ממשיות לסתור, כדי לדחות את טענות התובעת כאילו הנתבע רכש את הנכס תמורת תשלום. שנית, הנתבע הציג גרסה אחת בנוגע למקור הדירות, ובמהלך הדיון נחקר עליה פעמים רבות. במהלך חקירות אלה לא נמצאו סתירות בגרסתו והוא שב עליה בעקביות, תוך שהוא מתאר תחושותיו בנוגע להסתלקות אחיו מהירושה וקשריו עם אביו טרם מותו.

הנתבע הודה מספר פעמים גם בעובדות שאינן מציגות אותו באור חיובי, כגון העובדה שלא דיווח למס הכנסה על דמי השכירות.

51. המסקנה שמדובר בדירות אותן קיבל הנתבע בירושה מתחזקת גם נוכח הטענות הסותרות שהעלתה התובעת ביחס למקורן של הדירות: רכישה מעמידר, רכישה מהוריו או רכישה מאחיו. כבר ציינתי שהתובעת לא הוכיחה אף לא אחת מאפשרויות אלה.

52. **הוכח אם כן שהנתבע קיבל את הבית מעמידר בירושה מהוריו ובאופן עקרוני נכס זה אינו אמור להיכלל במסגרת הנכסים המשותפים של בני הזוג לצורך איזון המשאבים (סעיף 5(א)(1) לחוק).**

האם הייתה כוונה לשיתוף ספציפי בבית מעמידר?

53. מעבר לנדרש, אבחן האם יש מקום להכיר בשיתוף בנכס מכוח כוונה לשיתוף ספציפי. אדגיש שהתובעת לא טענה לקיום כוונה שכזו במהלך ההליך, אך בשל עמידתה על טענתה שהיא זכאית לזכויות בנכס החלטתי להתייחס אף לאפשרות זו.

54. בפסיקה התקבלה הגישה לפיה בחינת קיומה של כוונת שיתוף ספציפי בנכס חיצוני תעשה תוך התחשבות בנסיבותיו הייחודיות של כל מקרה ומקרה. בהקשר זה, ראוי לציין שעצם קיומם של חיי נישואין, גם כשאלה היו ממושכים והתאפיינו בשיתוף, אין די בהם לשם הכרה בנכס חיצוני כנכס משותף.

55. בבע"מ 1398/11 **אלמונית נ' אלמוני** (2012), פירט כב' השופט עמית מספר נסיבות עובדתיות אשר יכולות ללמד על קיומה או אי קיומה של כוונה לשיתוף ספציפי בדירת מגורים, מכוח הדין הכללי. הובהר שאין המדובר ברשימה סגורה, וכל מקרה יידון לגופו:

א. האם הדירה הובאה על ידי אחד מבני הזוג לנישואין או נרכשה על ידי אחד מבני הזוג לאחר הנישואין.

ב. האם הדירה נתקבלה בתקופת הנישואין מכוח ירושה או מתנה.

ג. האם לבן הזוג השני דירת מגורים או נכס חיצוני אחר שהביא עמו לנישואיו ואשר נותר על שמו.

ד. משך התקופה בה הייתה הדירה רשומה על שם אחד מבני הזוג ומספר השנים בהם התגוררו בני הזוג בדירה.

ה. האם ניטלה הלוואה בגינה נרשמו משכון או משכנתא על הדירה, ואשר שולמו לאורך השנים על ידי בני הזוג במשותף.

ו. שיפוץ מסיבי או תוספת בניה מהותית שמומנה על ידי שני בני הזוג.

ז. נסיבות ספציפיות נוספות כגון יצירת מצג לפני בן הזוג השני.

56. באותה פרשה הציע כב' השופט דנציגר להותיר בצריך עיון את המבחנים שקבע כב' השופט עמית. עם זאת, הוסיף שבמרבית המקרים בהם קיבלו בתי המשפט את טענת השיתוף, הוכח כי בוצעו השקעות כספיות בנכס מצדו של בן הזוג הטוען לשיתוף ואותן השקעות היוו "דבר מה נוסף" המעיד על כוונת השיתוף. יש לציין שהנטל להוכחת כוונת השיתוף הספציפי בנכסים חיצוניים מוטל על הטוען לשיתוף, ובענייננו – על התובעת.

57. בטרם אדון בקריטריונים שהוצעו ע"י כב' השופט עמית, אדגיש שאלה נקבעו כאשר על הפרק נבחנת קיומה של כוונה לשיתוף ספציפי בדירת מגורים. כאמור, במקרה דנן לא נטען שבני הזוג התגוררו בבית מעמידר ואין המדובר בדירת המגורים שלהם. סוגיית השימוש שעשו בני הזוג בנכס עשויה הייתה להיות משמעותית, שכן בפסיקה התקבלה הגישה לפיה יש מקום להקל מעט את נטל ההוכחה להוכחת כוונת השיתוף בנכס ששימש למגורי בני הזוג (ראו רע"א 8672/00 **אבו רומי נ' אבו רומי**, נו(6) 175 (2002) להלן: "פרשת **אבו רומי**").

58. החלת המבחנים על המקרה דנן מעלה שלא נתמלאו הדרישות לקביעת קיום כוונה לשיתוף ספציפי בדירות הירושה. הנתבע ירש את הדירות במהלך חיי הנישואין, ורשם את הזכויות בהן על שמו בלבד. התובעת לא טענה שהנתבע הציג לפניה מצג כאילו בכוונתו להעניק לה זכויות בדירות שקיבל, ואף לא הטעה אותה לחשוב שהיא זכאית ליהנות מדמי השכירות, שהוא או אחיו מקבלים עבורן. התובעת גם לא טענה שבמהלך חיי הנישואין ערך הנתבע שיפוץ נרחב בדירות שמומן מכסף משותף של בני הזוג. התובעת לא טענה שלצורך רכישת הנכס או שיפוצו נלקחה משכנתא אשר נפרעה במהלך חיי הנישואין, ואף לא הצביעה על כל השקעה או תרומה שהשקיעה היא לטובת טיפוחן ושימורן של הדירות.

59. **המסקנה היא שהתובעת אינה זכאית לזכות כלשהי בבית מעמידר.**

נכסי אזור התעשייה

60. מדובר במספר מבנים שהנתבע רכש לאחר הנישואין והזכויות בהם רשומות על שמו בלבד או על שמו ביחד עם שותפים זרים.

61. התובעת טענה שחרף העובדה שנכסים אלה רשומים ע"ש הנתבע לבדו ולא על שמה, היא שותפה עמו בהם.

62. הנתבע לא כפר בטענת התובעת בדבר זכאותה למחצית מזכויותיו במבנים שבאזור התעשייה, אך טען שיש להגביל זכויות אלה ביחס למחצית מזכויותיו הוא במבנים, תוך התחשבות בהסכמים שכרת עם שותפיו העסקיים. לפיכך, נראה שאין מחלוקת אמתית ביחס לאיזון המשאבים בנכסים השייכים לנתבע בלבד, ללא מעורבותם של שותפים זרים. נכסים אלה הרשומים על שם הנתבע לבדו, הם כמפורט להלן:

א. מבנה מסחרי בגוש..., חלקה ....

ב. מבנה מסחרי בגוש..., חלקה ....

ג. מבנה מסחרי בגוש..., חלקה ....

ד. מבנה מסחרי בגוש..., חלקה ....

63. **לפיכך מוצהר שהזכויות במבנים המסחריים הנ"ל נכללות בכלל הנכסים המשותפים והם ברי איזון. כפי שיובהר בהמשך, לתובעת זכויות בשווי הנכסים ולא בנכסים עצמם. לפיכך יודיע הנתבע אם מוסכם עליו שמחצית הזכויות בנכסים אלה ירשמו על שם התובעת או שבמסגרת האיזון תקבל התובעת מחצית משווי המבנים, על פי הערכת השמאי שימונה במסגרת פס"ד זה.**

64. כעת אדון ביתר נכסי אזור התעשייה. למען הנוחות, אדון בטענות הצדדים ביחס לכל אחד ממבנים אלה בנפרד.

65. המדובר בשני מבנים דו קומתיים שהנתבע רכש בחודש יוני 2003 ובחודש יוני 2005. מהסכמי הרכישה, אותם צרף לכתב ההגנה (נספחים א' וב') עולה שהמבנה הראשון נרכש תמורת 231,650 ₪ והשני – תמורת 240,000 ₪. בשני החוזים הודגש שהמבנים נמכרו לנתבע "As Is".

66. התובעת טענה בכתב התביעה שהיא זכאית להיות שותפה ביחד עם הנתבע בזכויות במבנים אלה. ביום 26.7.2017 הגישה התובעת בקשה להצהיר עליה כבעלים של מחצית מהמבנים. לבקשה זו צרפה מסמך שכותרתו "בקשה לרכישת מבנים", המתייחסת לשני המבנים הנ"ל. מהמסמך עולה שהתובעת לקחה חלק במגעים המוקדמים לרכישת הנכסים. התובעת טענה שמסמכים אלה מעידים על כך שיש לראות במבנים נכסים משותפים לצורך איזון המשאבים.

67. על כך השיב הנתבע שהעובדה שהצדדים פנו ביחד לרכישת המבנים אינה מעידה על כך שהוא התכוון להעניק לתובעת זכויות בהם, במיוחד נוכח העובדה שבסופו של דבר הזכויות במבנים נרשמו על שמו בלבד. עוד הוסיף שהנכסים נרכשו באמצעות כספים שקיבל מהוריו ומחשבון הבנק הפרטי שלו (סעיפים 26-27 לבקשה). הנתבע לא חזר על טענה זו ולא הציג ראיות לתמיכה בה. בהמשך אף חזר בו מטענה זו (ראו סיכומי הנתבע, עמ' 9).

68. עוד טען הנתבע שבעת איזון הנכסים יש להתחשב בזכויותיו של שותפו, מר ... (להלן: "א'") במבנים אלה. הנתבע טען שבשנת 2012 כרת עם א' חוזה שותפות עסקית, במסגרתו הוסכם ש-א' ישפץ את המבנים ובתמורה יקבל 50% מדמי השכירות במשך 18 שנים (להלן: "חוזה השותפות"). טענת הנתבע היא שלא ניתן לפרק את השיתוף בנכסים עד לשנת 2030.

69. התובעת טענה שלא ידעה על החוזה עם א' והטילה ספק בקיומו (העתק מהחוזה צורף כנספח ג' לכתב ההגנה). בהמשך טענה שהנתבע פעל כנאמן שלה בנכס, ולכן חוזה השותפות שנכרת "מאחורי גבה" משולל תוקף. טענה נוספת שהעלתה הייתה שחוזה השותפות שהציג מזויף (בקשה מיום 26.11.2017, העדות הראשית של התובעת, עמ' 7). אציין שהתובעת לא שבה על טענות אלה בסיכומיה, אך במהלך הדיון עמדה על כך שהנתבע פגע בזכויותיה במבנים טרם מועד האיזון ולאחריו.

70. הנתבע לא התייחס לטענות התובעת, כאילו העלים מפניה את דבר כריתת חוזה השותפות. ב"כ התובעת, אשר השקיע זמן רב בחקירת הנתבע בשאלות בעניין המבנים והחוזה, לא חקר את הנתבע על כך. במהלך עדותו תאר הנתבע ארוכות את יחסיו עם א', את המו"מ שערכו לקראת חתימת חוזה השותפות והיווצרות החובות, אליהם אתייחס בהמשך (5.3.2019, מעמ' 55, שורה 18 ועד עמ' 60, שורה 4. ראו גם 22.11.2018, עמ' 58, שורות 1-10, עמ' 59, שורות 1-11, עמ' 62, שורות 1-5).

71. הנתבע הסביר שבמסגרת חוזה השותפות התחייב א' לשפץ את המבנים, שלטענתו נרכשו כשהיו במצב רעוע מאוד, ולתחזקם (פירוט אודות השיפוצים שהתחייב א' לערוך במבנים מופיע בחוזה השותפות העסקית). בתמורה, העביר הנתבע ל-א' מחצית מדמי השכירות אותם קיבל מידי חודש.

72. התובעת לא התייחסה לראיות שהציג הנתבע ובקשה להזמין את א' לעדות (בקשה מיום 18.12.2018). ביהמ"ש אישר הזמנת העד, אולם העד לא התייצב לדיון משום שב"כ התובעת מסר לו את ההזמנה במועד מאוחר מדי. ניתנה לתובעת הזדמנות נוספת לזמן את א' לעדות, אך היא ויתרה על זימונו (27.12.2018, עמ' 149, שורות 26-32, עמ' 150, עמ' 151, שורות 1-27).

73. בעניין חוזה השותפות עולות שתי שאלות:

א. האם שאלת מודעותה או אי-מודעותה של התובעת לכריתת החוזה עם א' רלבנטית בעת הדיון באיזון המשאבים? ובמילים אחרות: האם הנתבע היה רשאי להיכנס לשותפות עסקית מבלי לקבל אישור מראש מאת התובעת, או למצער ליידעה על קיומו?

ב. השלכות זכויותיו של א' בנכס מכוח חוזה השותפות והשפעתן על זכויותיה של התובעת.

74. אדון בכל אחת מהשאלות בנפרד.

האם הנתבע היה רשאי להיכנס לשותפות עסקית בנכסים מבלי לקבל תחילה אישור מאת התובעת או למצער ליידעה אודותיו?

75. ההסדר הרכושי שנקבע בחוק יחסי ממון מבוסס על העיקרון שבין בני זוג קיים שיתוף בנכסים שצברו במהלך הנישואין. המדובר בשיתוף דחוי (סעיפים 4-5 לחוק), לפיו קיימת הפרדה חפצית מוחלטת של הבעלות בקניינו של כל אחד מבני הזוג בתוך תקופת הנישואין, ומצד שני זכות אובליגטורית לכל אחד מהם למחצית שווים של כלל נכסיהם עם פקיעת הנישואין. עד מועד הפקיעה או עד מועד מוקדם יותר הקבוע בחוק, רשאי כל אחד מבני הזוג לפעול ברכוש כרצונו. בן זוג החושש שבן הזוג השני עושה פעולה שיש בה כדי לסכל זכות עתידה שלו על פי החוק או (או על פי הסכם ממון שקיים ביניהם) או שיש חשש שכזה, רשאי לפנות לבית המשפט בבקשה לשמירת זכויות על פי סעיף 11 לחוק.

בפרשת **אבו רומי** הנז' קבע כב' השופטת שטרסברג-כהן:

> "החוק נחקק שנים מספר לאחר שבית-משפט זה החל בפיתוח הסדרי ממון יציר הפסיקה בדמות הילכת שיתוף הנכסים תוך שהוא קורא למחוקק להסדיר את הנושא בחוק חרות. בחוק יחסי ממון בחר המחוקק בשיטת השיתוף הדחוי, שמשמעותה הפרדה מוחלטת של נכסי בני-הזוג במהלך הנישואין (סעיף 4), כאשר עם פקיעת הנישואין הרכוש מתחלק בין בני-הזוג על-פי שוויים של כלל נכסי בני-הזוג, למעט נכסים מסוימים המפורטים בחוק (סעיף 5)".

76. בטרם אמשיך בבחינת הנסיבות הספציפיות של המקרה שלפני, ראיתי לנכון להדגיש קביעה כללית נוספת אותה ניתן ללמוד מסעיפים 5 ו-6 לחוק יחסי ממון. כוונתי לעובדה שהזכות היחידה שרוכש כל אחד מבני הזוג לגבי נכסיו של השני ("לגבי" הנכסים ולא "בנכסים") אינה אלא זכות אובליגטורית. בסעיפים אלה מדובר במחצית שווים של הנכסים ועל הצורך בשומה לגביהם, כלומר מבלי לפגוע בבעלות בתור שכזו (ראו: שרשבסקי – קורינלדי, **דיני משפחה**, עמ' 416 (2015)).

77. עובדה היא שהזכויות במבנים נרשמו על שם הנתבע בלבד ונוהלו על ידו, ללא מעורבות התובעת. הנתבע אינו חולק על כך שהרכישה נעשתה במהלך תקופת השיתוף והוא אינו מבקש להוציא את שווי הזכויות במבנים מכלל הנכסים העומדים לאיזון. במצב דברים זה השאלות העומדות לדיון הן אם צודקת התובעת בטענתה שבחתמו על חוזה השותפות, ללא ידיעתה, הפר הנתבע חובה כלשהי כלפיה ואם יש לעובדת אי הדיווח לתובעת נפקות בעת מימוש זכות האיזון. החלטתי להשיב על שתי שאלות אלה בשלילה.

כפי שכבר ציינתי, רעיון השיתוף הדחוי משמעו הפרדה רכושית, על כן במהלך הנישואין רשאי היה הנתבע לפעול בו כרצונו.

78. התובעת האשימה את הנתבע בהתנהלות "חסרת הגיון עסקי" בנכסים שצבר במהלך תקופת נישואיהם, ובמיוחד ביקרה את התנהלותו בנוגע למבנים (ראו לדוגמה סיכומי התובעת, עמ' 14 ותצהיר העדות הראשית, עמ' 7). האשמות אלה נלוו, בד"כ לטענות התובעת לפיהן יש לחייב את הנתבע לפצות את התובעת בגין ההפסדים שצבר ביחס לחלק מהנכסים או על מנת לתמוך בתביעתה לחייבו לשאת לבדו בחובות אליהם נקלעו נכסיו, ובמיוחד החובות כלפי א'. טוב היה לולא העלתה התובעת האשמות אלה, שאינן רלוונטיות כאשר הן מיוחסות להתנהלות הנתבע בנכסים לפני מועד האיזון. אף לו היה מוכח שברכשו את המבנים או בחתמו על החוזה עם א' עשה הנתבע טעויות בעלות השלכות כלכליות, הרי שלא יכול להיות חולק שהנתבע נפגע בעצמו מאותן טעויות. עוד אוסיף שטעויות מעין אלה נמצאות בתחום ניהול הנכסים שהנתבע היה רשאי לעשות וכשם שהתובעת זכאית לקבל חלק ברווחים שצבר הנתבע, עליה לשאת גם בהפסדים אשר נבעו מהסיכונים שלקח על עצמו או מהטעויות שעשה.

השלכות זכויותיו של א' בנכס מכוח חוזה השותפות והשפעתן על זכויות התובעת.

79. גרסת הנתבע ביחס להסכם שכרת עם א' הייתה עקבית ומפורטת. עדותו נתמכה במסמכים שהציג במהלך הדיון וכללה הסברים משכנעים בנוגע לכל שאלה שהעמיד לפניו ב"כ התובעת במהלך חקירותיו הארוכות בעניין המבנים.

80. בחוזה נקבע ש-א' ישקיע במבנים שבבעלות הנתבע, ישפץ אותם ובתמורה יהיה שותף לקבל במשך 18 שנים מחצית מכל ההכנסות שיניבו המבנים. בתום תקופה זו לא תהיה ל-א' כל זכות במבנים, בשיפוץ או בהשקעה. התמורה לה יהיה זכאי במשך 18 שנות השותפות א' היא עבור ההשקעה והחומרים (ראו ה"הואיל" השני בחוזה השותפות).

81. עוד הוגבלה בחוזה השותפות יכולתו של הנתבע לממש את זכויותיו הקנייניות בנכס. נקבע שבמקרה שהנתבע יבקש למכור את המבנים בתקופת השותפות, יוכל למכור אותם רק ל-א', בסכום מרבי של 70,000 $ לכל מבנה, לא כולל מע"מ. מצד שני, היה ו-א' יבקש למכור את זכות השותפות במבנים, יוכל למכור אותה אך ורק לנתבע, בסכום מרבי של 8,000 $ לכל מבנה, עבור כל שנה שנותרה עד לתום תקופת השותפות העסקית.

82. במהלך חקירתו הסביר הנתבע שהשותפות לא נרשמה בלשכת רישום המקרקעין, בשל ייעוץ משפטי שקיבל לפני חתימת החוזה. עוד הדגיש שהמדובר בשותפות עסקית בלבד (פרוטוקול מיום 22.11.2019, עמ' 90, שורות 10-19).

83. התובעת לא צרפה את א' כנתבע נוסף ולא ביקשה סעד נגדו. א' לא היה צד להליך המשפטי ולא ניתנה לו ההזדמנות להעלות את טענותיו ועל כן פסק דין זה אינו יכול לפגוע בזכויותיו, בין אם הן זכויות קנייניות ובין אם זכויות חוזיות. התוצאה היא שבעת קביעת שווי המבנים לא ניתן יהיה להתעלם מזכויותיו של א', אשר "רובצות" על הנכסים בהם מדובר ומשפיעות על שווים הכלכלי.

84. העובדה שהחוזה מגביל את יכולתו של הנתבע למכור את הנכס או להעביר את בעלותו לאחר אינה פוגעת בתוקפו.

85. **לאור האמור נקבע בזה ששווי הזכויות במבנים בגוש ... חלקות ... ו-... נכלל בגדר הנכסים המשותפים העומדים לאיזון, בכפוף לזכויות החוזיות של א'. לצורך חישוב זה, <u>ביחסים שבין התובעת לבין הנתבע, ולמטרה זו בלבד</u>, יהיה צורך לקבל הערכת שמאי. השמאי יישום את שווי זכויותיו הקנייניות של הנתבע במבנים אלה במועד הקובע, תוך הפחתת השווי כנובע מהסכם השותפות, אף זאת כפי שהיו במועד הקובע.**

החוב ל-א'

86. הנתבע טען שהוא חב ל-א' סך 39,000 ₪, בגין חלקו בדמי שכירות שלא שולמו לו. הנתבע לא פרט מתי בדיוק נוצר החוב אך בעדותו טען שהחוב נוצר עוד לפני המועד הקובע (22.11.2018 עמ' 41, שורות 1-16, עמ' 42, שורות 1-5). הנתבע הוסיף וטען שלפני המועד הקובע סכום החוב היה גבוה יותר ולדבריו סכום החוב פחת כתוצאה מכך שהוא נתן ל-א' ....(מיטלטלין) ששווים הופחת מהחוב. התוצאה היא שבמועד הקובע עמד סכום החוב על 39,000 ש"ח (22.11.2018, עמ' 41, שורות 2-24, עמ' 42, 1-15).

87. ממכתבו של א', שצורף לכתב ההגנה, ניתן ללמוד שהחוב נוצר לפני יום 27.8.2017, אך לא נמסר המועד המדויק בו נוצר. עוד עולה מהמכתב שנכון למועד כתיבת המכתב עמד החוב על סך 39,500 ₪. הואיל ומועד כתיבת המכתב הוא לאחר המועד הקובע, אין להתייחס לשינויים שחלו בחוב לאחר מועד זה.

88. מהראיות שהובאו לפני אני יכול לקבוע שהנתבע לא עמד במועד בתשלומי דמי השכירות שהיה עליו לשלם ל-א', בין היתר משום שחברת ..., אשר שכרה את שני המבנים, בחרה שלא לחדש את חוזה השכירות לאחר שתקופת השכירות הסתיימה ביום 10.2017.... (ראו תצהיר העדות הראשית, עמ' 5). עוד אוסיף שהתובעת לא כפרה בטענות הנתבע לפיהן החוב נוצר טרם המועד הקובע.

89. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים הגעתי למסקנה שבמועד הקובע הנתבע היה חייב ל-א' סך 39,000 ₪ וכי יש לכלול חוב זה בגדר החובות שיש להביא בחשבון בעת קביעת שווי נכסיו של הנתבע.

90. **התוצאה היא שבעת איזון המשאבים יופחת משווי זכויות הנתבע סך 39,000 ₪.**

מבנה מסחרי בגוש ..., חלקה ...

91. המדובר במבנה הכולל 5 יחידות, אותו רכש הנתבע בשנת 2010, ביחד עם מר ... (להלן: "ב").

92. התובעת טענה שיש ליחס לה מחצית מהזכויות במבנה, אותו כאמור רכש הנתבע במהלך תקופת החיים המשותפים. התובעת הסבירה שלצורך רכישת המבנה נטלו היא והנתבע הלוואה מובטחת משכנתא בסך 500,000 ₪ ושיעבדו את ביתם.

93. הנתבע לא כפר בטענות התובעת לפיהן מגיעות לה זכויות במבנה המסחרי, אך טען שבחישוב זכויותיה יש להתחשב בעובדה שזכויותיו במבנה מתמצות ב-40% מהזכויות בו, ויתר הזכויות שייכות ל-ב'. להוכחת טענה זו צרף הנתבע את חוזה רכישת המבנה, ממנו עולה ש-ב' והנתבע רכשו את הנכס ביחד מחברת ... (החוזה צורף כנספח ה' לכתב ההגנה, להלן: "חוזה הרכישה"). בנוסף צורף חוזה שהנתבע כרת עם ב' בשנת 2010 (נספח ו' לכתב ההגנה, להלן: "חוזה העסקה"). בכתב ההגנה טען הנתבע שהחלוקה בפועל היא כך שבבעלותו 2 יחידות ובבעלות ב' 3 יחידות. עוד טען שהוא משכיר את היחידות שברשותו תמורת 3,549 ₪ לחודש (חוזה השכירות צורף כנספח ז' לכתב ההגנה).

94. ממכתב ששלח ב' לנתבע ביום 12.7.2017 ואשר צורף לתצהיר העדות הראשית (נספח 13אא), עולה שב' מתנגד לאפשרות לפיה התובעת תוכרז כשותפה בנכס. בהתבסס על מכתב זה, טען הנתבע שלא ניתן יהיה להצהיר על התובעת כשותפה במבנה ולצורך איזון

המשאבים יש להורות על חלוקה השווי של זכויותיה בנכס. הנתבע הוסיף שהתנגדותו של ב' מובנת על רקע חוזה השותפות בין השניים, שכאמור נחתם בשנת 2010 ובו הוסכם שבמקרה שאחד השותפים יבקש למכור את חלקו לפני שתוסדר הפרצלציה בנכס (הכוונה כנראה לרישום בית משותף), הוא יוכל למכור זאת רק לשותף השני, במחיר שרכש את חלקו במכר בצמוד למדד המחירים לצרכן. אציין, שהוסכם שתניה זו תבוטל לאחר סידור הפרצלציה ואז יוכל כל צד למכור את חלקו בנכס בשוק החופשי (סעיף 3 לחוזה השותפות).

95. התובעת התנגדה לכך שזכויותיו של ב' בנכס תלקחנה בחשבון בעת האיזון, זאת משום שהנתבע לא הגיש תצהיר מטעם ב' ולא זימן אותו לעדות. במצב דברים זה טענה שהנתבע כשל בהוכחת טענתו כאילו ב' מתנגד לכך שיוצהר שהתובעת שותפה בנכס. לפיכך ביקשה למנות שמאי שיעריך את שווי המבנה, ללא התחשבות במגבלות הנובעות מחוזה העסקה עם ב'.

96. בעת שדנתי בפס"ד זה בשאלת זכויות התובעת במבנים ביחס אליהם חתם הנתבע הסכם עם א' קבעתי שעל פי המצב המשפטי התובעת אינה זכאית לזכויות במבנים עצמם. כל שהתובעת זכאית לו הוא הכללת שווי הנכסים במסת הנכסים שבבעלות הנתבע וכתוצאה מכך זכות לקבל מחצית משווים, במסגרת ההתחשבנות הכללית.

97. גם במקרה דנן ב' לא היה צד להליך ופסק דין זה אינו יכול לחייב אותו בכל צורה שהיא.

98. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים בעניין זה, הגעתי למסקנה שזכויות הנתבע בנכס יכללו במסגרת הרכוש העומד לאיזון: הנתבע הציג במועד את כל המסמכים הרלוונטיים לעניין, המדברים בעד עצמם (ראו כותרת חוזה הרכישה; חוזה העסקה, סעיף 1). ממסמכים אלה עולה שבשונה מא', לו כאמור ישנן זכויות אובליגטוריות בלבד, זכויותיו של ב' בנכס המשותף לו ולנתבע הן זכויות קנייניות. במצב דברים זה חלקו של הנתבע בנכס כפוף לזכויותיו של ב' ובעת חישוב שווי הזכויות יש להתחשב בעובדה שזכויות הנתבע בנכס מתמצות ב – 40% משוויו.

99. לא עלה בידי התובעת לסתור את טענות הנתבע בנוגע למצב הזכויות בנכס. אוסיף שלו רצתה התובעת לחקור את ב' הייתה רשאית לבקש לזמנו לחקירה.

100. **יש לקבל את טענת הנתבע שמכירת הזכויות בשלב עלולה לגרום לנזק כלכלי. לאור האמור לעיל יש לשום את שווי זכויותיו של הנתבע במבנה במועד הקובע, כשהן כפופות לזכויותיו של ב'. שווי הזכויות יקבע ע"י שמאי מקרקעין שימונה במסגרת פס"ד זה.**

דמי השכירות שקיבל הנתבע מהנכסים שבבעלותו מהמועד הקובע

101. במהלך הדיון בקשה התובעת לחייב את הנתבע להעביר לה מחצית מדמי השכירות אותם קיבל מהשכרת הנכסים שבבעלותו (בקשה מיום 2.7.2017). במסגרת זו, גם בקשה לאפשר לשמאי מקרקעין להעריך את דמי השכירות הראויים בנכסים אלה, ובמיוחד במבנה אותו רכש הנתבע עם ב' ובמבנים לגביהם חתם הנתבע את החוזה עם א'. התובעת טענה שהיא ערכה בדיקות מהן התברר לה שהנתבע הצהיר על דמי שכירות בסכומים נמוכים מאוד ביחס למקובל באזור. עוד הוסיפה שהנתבע הוא "נאמן עבורה" ובגביית דמי השכירות הנמוכים הוא "חוטא לה". לחלופין, טענה התובעת שיתכן שהנתבע מדווח רק על חלק מהסכום שהוא מקבל כדמי שכירות ומעלים מרשויות המס את הכנסתו המלאה (תצהיר העדות הראשית, עמ' 9; סיכומי התובעת, עמ' 14).

102. הנתבע דחה טענות אלה וטען שהוא מקבל מדי חודש 3,549 ₪ בלבד בגין השכרת חלקו במבנה המשותף עם ב' ו-3,600 ₪ לחודש עבור השכרת המבנים שבשותפות עם א'. להוכחת טענותיו, צרף הנתבע את חוזי השכירות עבור המבנים (ראו נספחים ד' ו-ז' לכתב ההגנה ונספח 12אא לתצהיר העדות הראשית).

103. לא עלה בידי התובעת להוכיח שדמי השכירות שהנתבע טוען שהוא גובה עבור חלקו במבנה נמוכים מדמי השכירות המקובלים באזור. לא עלה גם בידיה לשכנע שהצהרות הנתבע בעניין זה אינן אמת. במצב דברים זה, לא ניתן לקבל את טענות התובעת לפיהן יש לחייב את הנתבע להעביר לידיה סכום גבוה יותר ממחצית דמי השכירות אותם טען הנתבע שהוא מקבל.

104. **התוצאה היא שבמסגרת עריכת האיזון, התובעת זכאית לקבל מחצית מדמי השכירות שהנתבע קיבל תמורת המבנה המסחרי בגוש ..., חלקה ..., החל מהמועד הקובע, דהיינו 4/2017, ועד ביצוע האיזון בין הצדדים. בנוסף זכאית התובעת לקבל מחצית מדמי השכירות שהנתבע יקבל בפועל תמורת השכרת המבנים המסחריים בגוש ..., חלקה ... ו-.... חיוב זה הוא מהמועד הקובע ועד לסיום חוזה השותפות עם א', בשנת 2030, או עד מועד מוקדם יותר בו יערך חישוב האיזון.**

המכוניות

105. בבעלות הצדדים 3 מכוניות:

א. מכונית מסוג ... משנת ... מכונית זו משמשת את התובעת ורשומה ע"ש שני בעלי הדין.

ב. מכונית מסוג ... משנת .... מכונית זו משמשת את הנתבע ורשומה על שמו.

ג. מכונית מסוג ... משנת .... מכונית זו משמשת את בנם הבכור של הצדדים.

106. הצדדים הסכימו שמכונית ... תישאר בבעלות הבן. עם זאת, קיימת מחלוקת בנוגע לאיזון שווי שתי המכוניות האחרות: התובעת טענה שמכונית ... שבשימוש הנתבע היא חדשה ויקרה יותר ממכונית ... שבבעלותה, ולכן יש לחייב את הנתבע להשיב לה מחצית מהפער הקיים בין שווי המכוניות.

107. הנתבע התנגד תחילה להצעת התובעת, אך בסיכומיו הצהיר שבכפוף לאיזון מכלול הזכויות והחובות הבנקאיים והחוץ בנקאיים בהם חבים הצדדים, והתחייבות התובעת להשיב את הרכוש והמיטלטלין שלטענתו גנבה ממנו, יסכים להשיב לה מחצית מהפער.

108. **לצורך איזון הזכויות במכוניות, יקבע האקטואר את שווי מכונית ... ואת שווי מכונית ... לפי מחירון לוי יצחק שהיה בתוקף במועד הקובע.**

מיטלטלין ורכוש נוסף

109. התובעת תבעה להותיר בידה ובידי הילדים את כל המיטלטלין המצויים בבית הצדדים. כבר עתה אציין שעסקינן בתובענה רכושית בה ילדי הצדדים אינם צד. אמנם מקובל שחפצים ששייכים לידי בני הזוג או המשמשים אותם נותרים בהחזקת ההורה שלו המשמורת על הילדים, אולם במקרה כזה יש להגדיר בדיוק באיזה חפצים מדובר, ואין לכלול בהם חפצים המשמשים בדרך כלל גם את בעלי הדין עצמם.

110. **לשם הקטנת המחלוקת בין הצדדים, אני קובע שכל הרהיטים המצויים בחדרי כל אחת מהילדות ..., המתגוררות עם התובעת, יישארו בידי התובעת וישמשו את הילדות.**

111. הנתבע טען שבבית הצדדים הייתה תכולה יקרת ערך, שכללה חפצים שקיבל בירושה מהוריו. להערכתו, שוויו של רכוש זה עמד על מאות אלפי שקלים. בנוסף היה לרכוש ערך רגשי עבורו. הנתבע האשים את התובעת בהעלמת חלק מהרכוש ובכך שמכרה אותו, מתוך רצון לפגוע בו. לדבריו, המדובר בדפוס חוזר אצל התובעת, אשר בעבר נתנה במתנה לאחיה חלק מהמיטלטלין שהיו שייכים לו.

112. הנתבע טען שבלקחה את המיטלטלין הפרה התובעת צווים והחלטות שניתנו ע"י ביהמ"ש זה וע"י בית הדין הרבני, ובהם נאסר עליה למכור את תכולת בית המגורים (נספחים י"ב-י"ג לכתב ההגנה). עוד הציג הנתבע דו"ח שומה במסגרתו הוערכה תכולת בית הצדדים ע"י חברת ..., בחודש יולי 2015 (נספח י"ד לכתב ההגנה). הנתבע ביקש למנות שמאי שיבחן את התכולה הקיימת כיום בבית הצדדים, ישווה אותה לאותה שומה ויקבע את שווים של הפריטים שנעלמו. עוד דרש לחייב את התובעת להשיב את מלוא הפריטים שירש מהוריו.

113. התובעת הודתה כי מכרה כלי כסף שונים ובכלל זה את גביע הקידוש של הנתבע. עוד אישרה כי מכרה את המקפיא, בריכה, ספרי קודש ותכשיטי זהב. לטענתה, נאלצה למכור את החפצים על מנת לשלם לבא כוחה את שכר טרחתו וכדי לקנות מזון לעצמה ולילדיה (9.4.2018, עמ' 36, שורות 2-32, עמ' 37, שורות 1-33, עמ' 38, שורות 1-2).

114. תחילת טענה התובעת כי מכרה את הרכוש לפני הוצאת הצו שאסר עליה למוכרו. אך, במקום אחר הודתה שמכרה את הרכוש גם לאחר הוצאת הצו, תוך הפרתו, וטענה שעשתה זאת כדי לממן רכישת מזון לילדיה (השוו: עמ' 39, שורות 13-23, עמ' 46, שורות 16-32, עמ' 47, שורות 1-2).

115. תחילה, אציין שלא נראה לגיטימי בעיני למכור חפצים פרטיים של בן הזוג על מנת לממן שירותי עו"ד. קיימות אפשרויות אחרות לצורך מימון הוצאה זו, בהם: עריכת הסכם תשלום שכ"ט לפי תוצאות המשפט, היעזרות בסיוע משפטי, לקיחת הלוואות ועוד. מכירת חפצים אישיים ובעיקר חפצים שהועברו במשפחה בין דורות היא מעשה בלתי הפיך אשר לעיתים נגוע בחוסר תום לב.

116. במקרה דנן הגעתי למסקנה שלא מצוקה כספית היא שהניעה את התובעת למכור חפצים מתכולת הדירה:

א. התובעת הודתה שלאחר שמכרה את כלי הכסף והתכשיטים שהיו בבית המגורים השתמשה בכסף על מנת לרכוש לעצמה תכשיט תמורת 700 ₪ (ראו חקירתה מיום 9.4.2018 עמ' 44, שורות 15-32, עמ' 45, שורות 1-28).

ב. התובעת טענה שרכשה מוצרים שונים באלפי שקלים באטליז, בחנויות ביגוד והנעלה ובחנויות אחרות (שם. ראו בהקשר זה גם עדותה של הבת ..., עמ' 155, שורות 19-2). רכישת מוצרים בסכומים כה גדולים מגלה שלא היה מדובר בצורך אמיתי ואף זו ראיה לכך שלא הייתה סיבה מוצדקת למכירת החפצים.

ג. יש לציין שהנתבע שלם לתובעת מזונות אישה ומזונות ילדים כבר סמוך לאחר עזיבתו את בית המגורים. סכומים אלה היו אמורים לשמש את התובעת לצורך מימון הוצאות המשפחה.

117. התנהלות התובעת בנוגע לרכוש הנתבע חמורה ביותר, וכך גם העובדה שהתובעת התעלמה מהצווים השיפוטיים שאסרו עליה למכור את תכולת הדירה והפרה אותם. במצב דברים זה, אפשר שראוי היה להטיל על התובעת סנקציות מכוח פקודת ביזיון בית משפט, אך אלה לא התבקשו ע"י הנתבע במקרה דנן.

118. לפיכך, **אני מורה לתובעת להשיב לנתבע את המיטלטלין שרכש לפני הנישואין או קיבל בירושה או במתנה במהלך תקופת החיים המשותפים ואשר עודם נמצאים בדירת המגורים**. בהקשר זה, אזכיר שבחקירתה ביום 9.4.2018 הצהירה התובעת שמגילת אסתר שקיבל הנתבע בירושה מסבו נמצאת עדיין בבית המגורים, והזמינה את הנתבע "לבוא לבית ולקחת מה שהוא רוצה" (עמ' 38, שורות 22-29. אודות המגילה ראו גם סיכומי התובע, עמ' 15 ותצהיר העדות הראשית, עמ' 9, סעיף 90). היה והמגילה לא תוחזר יהא הנתבע זכאי לקבל מאת התובעת את שוויה על פי ההערכה.

119. כעת אפנה לדון ברכוש שהתובעת טענה שמכרה.

גביע הקידוש

120. הנתבע טען שמדובר בגביע זהב שקיבל בירושה מאמו, ולפיכך אינו נכלל בגדר הרכוש המשותף לצורך האיזון בין בני הזוג (סעיף 5(א) לחוק).

121. מדו"ח הערכת התכולה עולה ששוויו של הגביע הוערך בסך 45,800 ₪ (דו"ח התכולה, עמ' 4).

122. בחקירתה טענה התובעת שלא ידעה שגביע הקידוש, אותו מכרה, לטענתה תמורת 15,000 ₪, היה שייך לאמו המנוחה של הנתבע (9.4.2018, עמ' 36, שורות 9-17). מפרוטוקול הדיון בבית הדין הרבני, מיום 6.6.2017, מסתבר שהתובעת מכרה את הגביע לאחותה, תמורת 15,000 ₪ וזו מכרה אותו לחנות לכלי כסף וזהב (נספח י"ב לכתב ההגנה).

123. בסיכומיה טענה התובעת שהנתבע הציג לפניה מצג שווא כאילו הגביע שייך לשני בני הזוג. מצג שווא זה נוצר לאחר שהנתבע, שכאמור עסק במסחר ב...., לא שיתף את התובעת במקור הזהב ממנו הוכן הגביע, כפי ש"לא שיתף אותה באופן שיטתי בענייני הממון" (עמ' 24, סעיף 188). עוד טענה שממילא שימש הגביע את כל המשפחה ולכן יש לראות בו כרכוש משותף.

124. עוד טענה התובעת בסיכומיה שהזהב ממנו הוכן גביע הקידוש נקנה על ידי הנתבע מאחיו. בטענה זו בקשה להתבסס על דברי הנתבע עצמו, אשר אמר בדיון ביום 25.9.2017 "...האישה עשתה הרבה שטויות מכרה לי דברים עם ערך אישי, אמי אהבה את האישה הזאת ואת התכשיטים התכתי ועשיתי כוס של זהב. אין לנו כל כך הרבה כסף, עם הכוס עשיתי קידוש ורואה את אמא שלי קניתי מאחי את הכוס הזאת היא העבירה אותה לבית של ההורים שלה" (עמ' 3, שורות 12-15). מדברים אלה מבקשת התובעת ללמוד שהגביע נרכש במהלך הנישואין, והנתבע לא ירש אותו.

125. אין לקבל טענות אלה: ראשית, אין מקום להעלות טענות מסוג זה רק בסיכומים. לתובעת היו מספר הזדמנויות לחקור את הנתבע ואת אחיו על מקור הזהב ממנו הוכן הגביע ועל עדותו ביום 25.9.2017, אך היא לא עשתה כן. עיון בפרוטוקולים מלמד שדווקא הנתבע היה זה שהעלה שוב ושוב את עניין הגביע, ועמד על גרסתו לפיה קיבל אותו בירושה. יש לציין שבדיון מיום 25.9.2017 ניסה הנתבע לשכנע את התובעת לעשות ניסיון נוסף לשלום בית, והדברים בעניין הגביע נאמרו גם הם בהקשר זה (השוו שם, שורות 9-12, 16-19).

126. שנית, עצם העובדה שהנתבע נהג לקדש תוך כדי שימוש בגביע אינה הופכת את הגביע לרכוש משותף. גם אם אקבל את גרסת התובעת בנוגע לשתיקת הנתבע בעניין מקור

הגביע, לא ניתן ללמוד מכך על מצג שווא שהציג הנתבע בעניין זה לתובעת. בהקשר זה אציין שטענת התובעת כאילו הנתבע לא שיתף אותה באופן שיטתי בענייני הממון מנוגדת לטענתה שהייתה שותפה מלאה ברכושו הפרטי.

127. **התוצאה היא שהאקטואר יפחית משווי הזכויות להן זכאית התובעת בעת עריכת האיזון את שווי הגביע, בסך 45,800 ₪. היה והתובעת תשיב לנתבע את הגביע כשהוא במצב טוב כפי שהיה, היא תשוחרר מחובתה לשלם לנתבע סך 45,800 ₪.**

ספרי הקודש

128. מדובר בספרי קודש, ביניהם ספרי ש"ס.

129. אין חולק שספרים אלה שמשו את הנתבע (תצהיר העדות הראשית של הנתבע, עמ' 9, סעיף 89 וחקירת התובעת ביום 9.4.2018, עמ' 37, שורות 2-6), אך הצדדים לא הסבירו האם הנתבע קיבל את הספרים במתנה או בירושה. לפיכך, אני קובע שהספרים הם חלק מהרכוש המשותף לצורך האיזון.

130. בחקירתה, טענה התובעת שמכרה את הספרים תמורת 3,200 ₪.

131. בתצהיר העדות הראשית טען הנתבע שהוא מעריך את שווי ספרי הקודש בכ-15,000 ₪. אציין שהתובעת לא חקרה את הנתבע על הצהרתו זו. עוד אוסיף שבדו"ח הערכת התכולה צוין שבדירת המגורים היו ספרים בשווי 20,000 ₪, אך לא הובהר האם מדובר באותם ספרי קודש השייכים לנתבע (דו"ח התכולה, עמ' 2).

132. **בנסיבות אלה החלטתי לקבל את גרסת הנתבע בנוגע לשווי ספרי הקודש. לפיכך בעת עריכת האיזון יעביר האקטואר מהזכויות המגיעות לתובעת סך 7,500 ₪ לזכות הנתבע.**

כלי הכסף

133. בדו"ח הערכת התכולה צוין שבבית המגורים היו כלי כסף שונים, ביניהם כוסות קידוש, כלי לדבש, שרביט הדלקת נרות, חנוכייה ועוד. שווים הכולל של כלים אלה הוערך בסך 102,100 ₪. התובעת טענה שמכרה את הכלים תמורת 6,000 ₪ (פרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 36, שורות 26-27).

134. הנתבע טען שכלי הכסף נתנו לו בירושה מהוריו המנוחים אך לא צרף הוכחות לתמיכה בטענתו זו, גם לאחר שהתובעת הצהירה שמדובר בכלים שהיו שייכים לשני בני הזוג (שם, עמ' 37, שורות 9-12). הוכחות אלה היו נחוצות במקרה דנן לצורך ביסוס טענת הנתבע לחיוב התובעת להשיב לו את מלוא השווי של הכלים שמכרה.

135. התוצאה היא שאני קובע שלא עלה בידי הנתבע להוכיח שכלי הכסף התקבלו בירושה והמסקנה היא שהמדובר ברכוש משותף.

136. **לפיכך במסגרת ההתחשבנות יחייב האקטואר את התובעת במחצית משווי כלי הכסף שהיו בדירת המגורים, לפי ההערכה שניתנה בנוגע לשווים בדו"ח הערכת התכולה, דהיינו 51,050 ₪. היה והתובעת תשיב לנתבע כלי מסוים מבין הכלים המופיעים באותה הערכה, היא תהיה זכאית שיופחת מחצית משווי אותו חפץ מחובה לנתבע על פי סעיף זה, בהתאם לשוויו בדו"ח ההערכה.**

רכוש נוסף

137. בחקירתה טענה התובעת שמכרה את הבריכה שהייתה בבית הצדדים תמורת 2,000 ₪ ואת המקפיא (שם, עמ' 36, שורות 30-32, עמ' 37, שורות 1-2).

138. בדו"ח הערכת התכולה הוערך המקפיא בכ-2,500 ₪ (דו"ח התכולה, עמ' 2). לפיכך, בחישוב הזכויות יזקפו לזכות הנתבע 1,250 ₪ מחלקה של התובעת.

139. שווי הבריכה ביחד עם שולחן אלומיניום, שולחן זכוכית ו-6 כסאות הוערך בכ-15,000 ₪. במצב זה לא ניתן לקבוע מה היה שוויה של הבריכה לבדה (שם, עמ' 3). **בנסיבות אלה נראה בעיני המחיר בו נקבה התובעת סביר ואני מחייב את התובעת לשלם לנתבע בגין פריט זה במסגרת האיזון סך 1,000 ₪.**

140. **עבור כל חפץ נוסף שהתובעת מכרה או הוציאה מדירת המגורים, תשלם התובעת לנתבע מחצית משוויו. מוחרגים לעניין זה התכשיטים שתובעת מכרה ולגביהם קיימת הסכמה שהתובעת קיבלה אותם מידי הנתבע.**

מלאי עסקי

141. כאמור, במהלך הנישואין ניהל הנתבע חנויות לממכר .... ו(בית מלאכה).

142. התובעת תבעה בכתב התביעה להורות על איזון המלאי העסקי הקיים בחנויות אלה.

143. הנתבע לא התנגד לדרישה זו, אך טען שיש להורות גם על איזון החובות לספקים אשר סיפקו את סחורה זו.

144. יש לציין שבמהלך הדיון לא ביקשה התובעת להורות לנתבע להציג דו״חות אודות המלאי העסקי. התובעת ביקשה להעיד את רואה החשבון של הנתבע, מר ..., אך ב״כ לא המציא את זימונו כראוי והעד לא התייצב לדיון. הצעתי לב״כ התובעת לקבוע מועד חדש לדיון, אך הוא וויתר על הזמנת העד (פרוטוקול מיום 27.12.2018, עמ׳ 149, שורה 26 ועד עמ׳ 151, שורה 27, עמ׳ 155, שורות 16-33).

145. **נקבע שבמסגרת האיזון זכאית התובעת למחצית משווי המלאי שהיה בחנות בעת המועד הקובע. האקטואר ישערך את שווי המלאי העסקי בחנויות ובנכסים, כפי שהיה במועד הקובע. במידת הצורך ימונה שמאי לבחינת שווי המלאי.**

זכויות סוציאליות

146. התובעת טענה שבמהלך חיי הנישואין הפקיד הנתבע כספים השייכים לצדדים בקופות גמל, קרנות השתלמות ועוד. לגישתה, יש להורות על חלוקת הפקדות אלה ביחס של 80% לתובעת ו-20% לנתבע, זאת בשל ״הצורך בעריכת שוויון מהותי בין הצדדים״ (עמ׳ 7 לכתב התביעה).

147. הנתבע טען שמאחר שרוב השנים עבד כעצמאי, אין לו קרנות פנסיה או השתלמות. לדבריו, את סכומי הכסף אותם אמור היה להפריש לקרנות אלה, השקיע ברכישת נכסי נדל״ן מניבים (עמ׳ 10 לכתב ההגנה; סיכומי הנתבע, עמ׳ 10; פרוטוקול מיום 22.11.2018, עמ׳ 56, שורות 11-13).

148. התובעת טענה שהנתבע לא הוכיח שאין לו זכויות סוציאליות וכספים בקרנות השונות, ועל כן יש לזקוף את הדבר לחובתו. עם זאת, גם התובעת לא הציגה מסמך או ראיה כלשהי ממנה ניתן ללמוד על כך שהנתבע צבר זכויות שכאלה.

149. **התוצאה היא שהאקטואר יבדוק בכל חברות הביטוח, קופות הגמל, קרנות ההשתלמות וכו', אם קיימים למי מבני הזוג פיקדונות בהם. הזכויות שהצטברו מיום הנישואין ועד המועד הקובע, וככל שאלה קיימות, תחולקנה בשווה בין הצדדים או תילקחנה בחשבון בעת האיזון.**

נכסי קריירה ומוניטין

150. התובעת טענה שבמהלך תקופת הנישואין, רכש הנתבע מוניטין כסוחר ..., מנהל גמ"ח, (בעל מלאכה) מומחה ומנהיג רוחני. לטענתה, על מנת לאפשר לנתבע להתפנות ולפתח עצמו בעסקיו השונים, היא התמסרה לגידול הילדים ולא צברה השכלה או ניסיון מקצועי. עוד טענה שבמהלך תקופת הנישואין היא נאלצה לעשות ויתורים רבים על מנת לאפשר לנתבע להתקדם בעבודתו ולצבור מוניטין. התובעת לא הביאה דוגמאות לוויתורים שלטענתה נאלצה לוותר לטובת הנתבע, ואף לא הסבירה מה הייתה התרומה הממשית שלטענתה תרמה לעסקיו ולמוניטין שלו.

151. מסקנתה של התובעת הייתה שבנסיבות העניין יש לייחס לה 80% מהמוניטין שצבר הנתבע, ולחלופין – 50% ממנו. התובעת לא הסבירה מדוע יש להעדיף את החלוקה הלא שוויונית בנכסי הקריירה, ככל שיתברר שהיה מקום לאזנם. כבר דחיתי את טענת התובעת באשר לחלוקה לא שוויונית ואינני רואה צורך להחיל כללים שונים באשר לנכסי הקריירה והמוניטין, אם בכלל קיימים נכסים שכאלה.

152. הנתבע דחה את טענות התובעת בנוגע לקיומם של נכסי קריירה ומוניטין. לטענתו, בשנות השיתוף האחרונות נקלעו הצדדים לקריסה כלכלית, בעיקר בשל מצבו הרפואי. עוד הוסיף שחובותיו עומדים על סך מאות אלפי שקלים.

153. בע"א 5321/98 **אינווס אימפקס בע"מ נ' פקיד שומה ת"א 1** (נח(2) 241 (2003). להלן: "פרשת **אינווס אימפקס**"), עמד כב' השופט ריבלין על הקושי שבהגדרת המונח "מוניטין", שאינו מוגדר בחוק הישראלי או בחוק האמריקאי, וקבע כדלקמן:

"הגרעין של המוניטין מצוי בקיומה של סבירות כי הלקוחות ישובו, מסיבה זו או אחרת למקום העסק... המוניטין מבטא אפוא את מכלול היתרונות שנצברו לעסק בשל תכונותיו – מיקומו, שמו הטוב, דימויו, איכות השירותים שהוא מציע ואיכות המוצרים שהוא מספק. העסק בעל המוניטין משמר את הרגלם של לקוחותיו לשוב ולפקוד אותו" (פס' 3 לפסק הדין).

154. הגדרה זו אומצה בפסיקה, לצד הקביעה לפיה מרכיב מרכזי בקביעת המוניטין הוא הציפייה לתזרים הלקוחות אשר יבואו לעסק פלוני. קביעה זו משקפת את ערכו הכלכלי של המוניטין העסקי (ראו תמ"ש (נצ) 28542-02-11 **י'. ל' נ' ע'. ל'** (3.1.2017)).

155. בבע"מ 3664/07 **פלוני נ' פלונית** (2007) נקבע כי מוניטין הוא נכס בר שיתוף וכי הצורך להיזקק לחלוקתו, כמו גם לחלוקתם של יתר נכסי הקריירה, יתעורר בעיקר במקרים מובהקים שבהם נוצר פער ממשי וברור בין בני הזוג, מבחינת כושר ההשתכרות שלהם, כאשר אחד מבני הזוג נטל על עצמו ויתור משמעותי מבחינת ההתפתחות המקצועית והתמקד במרחב הביתי, ובכך אפשר לבן הזוג האחר להשיא את כושר השתכרותו.

156. בפסק הדין בבע"מ 4623/04 **פלוני נ' פלונית** (26.8.07) (להלן: "**הלכת פלוני**") קבע כב' השופט ריבלין, שחלק מכושר ההשתכרות הוא פרי שקידה ומאמץ, למידה והתנסות. העיקר הוא, שבני הזוג עשויים לעמול יחד למען יגבר כושר ההשתכרות של אחד מביניהם, לרווחת המשפחה כולה. ה"קריירה" של אותו פרט לא נועדה אך לשם הערך האינדיבידואלי הטמון בה, אלא גם לשם הערך הקולקטיבי. היכולת של כל אחד מבני הזוג להשיא את יכולת ההשתכרות שלו תלויה לא מעט בתרומת-זמן (ומשאבים אחרים) מצדו של בן הזוג האחר.

157. לפיכך, אפנה לבחון האם בנסיבות העניין הוכיחה התובעת שקיימים לנתבע מוניטין ונכסי קריירה. ככל שיתברר שאלה קיימים, אפנה לבחון את המבחנים שהוצעו בפסיקה לבחינת זכאותה של התובעת ליהנות מהם. למען הנוחות, סדר הדיון יובא בהתאם לעיסוקים השונים בהם טענה התובעת שהנתבע צבר מוניטין ונכסי קריירה.

בית המלאכה

158. התובעת טענה שהיא זכאית לקבל חלק במוניטין של בית המלאכה. להוכחת טענתה בנוגע לקיומו של מוניטין בית המלאכה, בקשה התובעת להסתמך על מסמך שערך

הנתבע, אשר נושא את הכותרת "הסכם למכירת (בית המלאכה)" ונכתב בכתב ידה של הבת ... (המכתב לא הוצג כראיה). ממכתב זה עולה לכאורה שהנתבע בקש למכור את בית המלאכה "ואת המוניטין של(ו)". התובעת הסבירה שהנתבע התכוון למכור את בית המלאכה "באופן פיקטיבי", כדבריה, כחלק מסכסוך מול העיריה ... (תצהיר העדות הראשית, עמ' 8. ראו בעניין זה גם הצהרת ב"כ הנתבע בדיון מיום 22.11.2018, עמ' 126, שורות 18-23). אם אכן נכונה טענת התובעת שהמדובר במכתב פיקטיבי הרי שאין להוציא מכלל אפשרות שגם האמור בו ביחס למוניטין אינו תואם את המציאות ועל כן אין זה ברור מדוע סבורה התובעת שניתן להוכיח קיום מוניטין באמצעות מכתב זה.

159. עוד אוסיף שאם אכן עשה הנתבע ניסיון תאורטי להפריד בין השווי הפיזי של בית המלאכה לבין "המוניטין" הרי שיתכן שהדבר נועד לשם הפחתת המיסוי. יש גם לזכור שהמדובר במכתב שנכתב, לכאורה, עוד בשנת 1999 או ביקש להתחזות למכתב שנכתב בשנה זו (ראו חקירת הבת ... בפרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 125, שורות 2-26). הואיל והיום הקובע הוא יום 4/2017, הרי שמאז אותו מועד חלפו 18 שנים ואף אם בעבר היה לבית המלאכה מוניטין הרי שלא ניתן ללמוד מכך על קיום מוניטין במועד הקובע. יוזכר שלטענת הנתבע כיום אינו מעסיק עובד בבית המלאכה ועל כן על פני הדברים לא ניתן לדבר על "בית מלאכה" אלא על "בעל מלאכה".

160. התוצאה היא שלא ניתן לראות במכתב ראיה לקיום מוניטין בבית המלאכה.

161. בפסיקה נעשתה הבחנה בין מוניטין אישי של אדם כבעל מקצוע, ובמקרה זה ...., לבין המוניטין של העסק שאותו בעל מקצוע מנהל.

162. בעוד שביחס למוניטין אישי לא הייתה הכרה בפסיקה כנכס בר שיתוף אשר ניתן להפרידו מהעוסק עצמו והוא סווג כיכולת השתכרות ולא כנכס בעל ערך כלכלי נפרד ועצמאי, בו יש לשתף את בן הזוג, הרי שביחס למוניטין של עסק הכלל הוא שהמדובר בנכס נפרד ועצמאי בו יש לשתף את בן הזוג (ניסים שלם **יחסי ממון ורכוש הדין והפסיקה** (2013)).

163. ראיה נוספת באמצעותה התובעת להסתמך כדי להוכיח שלבית המלאכה קיים מוניטין היא עדות הנתבע עצמו בחקירתו, שם הצהיר ש"יודעים ש(הנתבע) מתעסק עם הכל" (עדות מיום 15.11.2018, עמ' 37, שורות 7-8). לא הייתי מייחס לדברים כלליים אלה משקל כלשהוא בעת הדיון בשאלה האם קיים לבית המלאכה מוניטין.

164. הנתבע טען שבעבר אכן פעל בית המלאכה כעסק רווחי, ואף העיד שהתובעת נהגה לעבוד עמו בעסק כמוכרת וקיבלה משכורת בגין עבודתה (5.3.2019, עמ' 49, שורות 16-32, עמ' 50, שורות 1-3). לטענתו, בשנת 2010 חל שינוי לרעה במצב הכלכלי של בית המלאכה, שהחלה להיכנס לחובות ולהפסדים, זאת בשל צמצום היקף פעילותה (תצהיר העדות הראשית, עמ' 14. ראו בעניין זה גם עדות הנתבע מיום 02.7.2018, עמ' 22, שורות 4-13). עוד טען שכיום בית המלאכה פועל בהיקף אפסי, וכאמור כי אינו מעסיק בו עובדים (כתב ההגנה, עמ' 3).

165. הנתבע הסביר את השינוי במצב בית המלאכה בהידרדרות שחלה במצבו הבריאותי: מתצהיר העדות הראשית ומסמכים רפואיים שצרף לכתב ההגנה (נספח י'), עולה שבשנת 2010 עבר הנתבע אירוע לבבי, בגינו נאלץ לעבור צנתור. עוד התברר שהנתבע סובל מעודף משקל, סוכרת, פריצת דיסק, היצרות חוט השדרה ובקע, וכי נאסר עליו לעבוד בעבודה מאומצת.

166. להוכחת טענותיו בנוגע לצמצום שחל בהיקף עבודת בית המלאכה הציג הנתבע תצלומים של בית המלאכה כיום (נספח 25א לתצהיר העדות הראשית) וכן דו"ח רווח והפסד לעסק המאושר ע"י רואה החשבון ... (תצהיר העדות הראשית עמ' 18, סעיף 171א; נספח ו' לבקשה מיום 16.7.2017 בתיק המזונות). מדו"ח הרווח וההפסד עולה שבשנת 2016 הכנסות בית המלאכה ממכירות עמדו על סך 177,475 ₪, וכי בקיזוז הוצאות הרווח הנקי של העסק עמדו על סך 63,919 ₪. המדובר אם כן בהכנסה חודשית בסך 5,326 ₪.

167. התובעת לא כפרה בטענות הנתבע בנוגע לשינויים שחלו במצב בית המלאכה ובטענות בדבר הירידה בהכנסות מהעסק כיום, וגם לא התייחסה לטענות הנתבע בנוגע למצבו הבריאותי בכתב התביעה, בתצהיר העדות הראשית או בסיכומים. התובעת הסתפקה בעניין זה בהבעת ספק מסוים בנוגע לחומרת המצב. בהקשר זה ראוי להדגיש שהתובעת הודתה שאינה זוכרת כמה פעמים פונה הנתבע לביה"ח בשל בעיות בלבו, ועל כן אני מעדיף לקבל את גרסת הנתבע בעניין זה (פרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 33, שורות 32-20, עמ' 23, שורות 1-23).

168. במהלך הדיון נחקר הנתבע פעם אחת בלבד ביחס למצבו הרפואי: ב"כ התובעת הציג לנתבע תצלום בו נטען שניתן לראות את הנתבע כשהוא מרים חפץ השוקל "מאות קילוגרמים", ביחד עם אישה אחרת. התובעת לא הסבירה מתי צולמה התמונה ואיזה

חפץ הרים הנתבע (פרוטוקול מיום 22.11.2018, עמ' 54, שורה 8 עד עמ' 56, שורה 10). התצלום לא צורף כראיה והתובעת לא התייחסה לחקירת הנתבע אודותיו.

169. המסקנה היא שהתובעת לא הרימה את נטל ההוכחה להוכחת טענתה כאילו נותר כיום מוניטין כלשהו לבית המלאכה: רווחי העסק כיום אינם גבוהים, ומכל מקום אינם מעידים על קיומו של מוניטין.

170. עוד יש להוסיף בעניין זה שאף לו היה מוניטין לבית המלאכה, ספק אם היה מקום לשתף בו את התובעת ובוודאי שלא ביחס שווה: הנתבע החל לעסוק ב(מקצוע).... בגיל 17, טרם נשא את התובעת לאישה (דיון מיום 5.3.2019, עמ' 39, שורות 16-27). במהלך חיי הנישואין הנתבע לא למד בקורסים מקצועיים על מנת לפתח את יכולותיו כ..., והוא אינו מחזיק בתעודת מקצוע (שם, שורה 16). משכך ניתן להניח שהצלחתו בעבר כ... התבססה על כישוריו האישיים בלבד ולא נבעה ממאמץ משותף שהשקיעה התובעת בפיתוח יכולות אלה ועל כן ספק לו היה מקום לשתף את התובעת בעניין זה.

שיפוצניק וקבלן

171. בסיכומיה העלתה התובעת טענה שלנתבע יש מוניטין כשיפוצניק וכקבלן. טענה זו הועלתה לראשונה בסיכומיה, ועל כן אין אפשרות לקבלה. עם זאת, ובשל העובדה שסוגיית עבודתו של הנתבע בשיפוצים נדונה במהלך התיק, החלטתי להתייחס גם לטענה זו.

172. מדיון שהתקיים ביום 5.3.2019 עולה שהנתבע עסק בעבר בשיפוצים, אך בשל מצבו הבריאותי הפסיק לשפץ בעצמו והתחיל להעביר את העבודות לקבלנות משנה. עבור עבודות אלה קיבל הנתבע תשלום בסכומים משתנים, שרובם ככולם הסתכמו, לטענתו, בכמה מאות שקלים או אלפים בודדים. עם זאת, הנתבע הודה שבעבר הופנו אליו מדי פעם גם עבודות בסדר גודל משמעותי יחסית, שההכנסה מהן עמדה על כמה עשרות אלפי שקלים (עמ' 37, שורות 1-32, עמ' 38, שורות 1-22). נראה שעבודת הנתבע כשיפוצניק או כמתווך לקבלנות משנה זה אינה קבועה ונעשית אחת למספר חודשים בלבד. יש לציין שהנתבע עצמו הגדיר את העבודות כמעיין "תרפיה" עבורו, יותר מאשר "עבודה" (עמ' 36, שורות 12-32, עמ' 38, שורות 18-30).

173. כפי שכבר ציינתי, קיום מוניטין אינו נקבע על פי השאלה האם בעל מקצוע מפיק רווח מעיסוקו. כך לדוגמה, שעה שעסקינן בנהג מונית, לא ניתן לדבר על מוניטין של נהג הנוסע בדרכים ומעלה נוסעים אקראיים. מוניטין מבטא יתרונות שנצברו לעסק בשל תכונותיו הטובות, המעלות את הסבירות שהלקוחות ישובו לפקוד אותו (פרשת **אינווס אימפקס**). נהג מונית שיש לו לקוחות קבועים, המעדיפים להשתמש בשרותיו בשל אדיבותו, זמינותו, נהיגתו המתונה וכו' הוא נהג שיש לו מוניטין.

174. התובעת לא הציגה הוכחות בנוגע להיקף הפעילות של הנתבע בתחום ולא סתרה את טענותיו לפיהן מדובר בעבודות בודדות בלבד בכל שנה. התובעת לא הוכיחה גם שלנתבע מעגל לקוחות קבוע או עסק שהלקוחות שבים דווקא אליו כדי לשוב ולקבל שירות, ואף לא הסבירה מהי תרומתה להתפתחותו המקצועית של הנתבע ושמו הטוב בתחום. יתרה מכך: כזכור, התובעת אף ביקרה את התנהלותו העסקית של הנתבע מספר פעמים (תצהיר העדות הראשית, עמ' 9; סיכומי התובעת, עמ' 14).

175. ולקראת סיום נושא זה אוסיף שלא רק שמוניטין נוצר בפרק זמן מסוים, אלא שיש לשקול גם את אופק ניצולו. כאשר מדובר בבעל מקצוע עצמאי, במיוחד בתחום העיסוקים המצריכים השקעת עבודה פיזית, יש לשקול גם את גילו, את תוחלת חייו ואת מצבו הגופני אשר יאפשר לו ליהנות מהמוניטין שצבר. במקרה דנן לא הוכיחה התובעת קיום אופק שכזה לטווח המצדיק חלוקתו עמה.

176. **התוצאה היא שלא עלה בידי התובעת להוכיח שלנתבע מוניטין ונכסי קריירה בתחום ה... והשיפוצים, ועל כן תביעתה בעניין זה נדחית.**

מוניטין בתחום ה(מסחר)

177. התובעת טענה שהנתבע מוכר כסוחר ... בעל מוניטין. התובעת לא הציגה כל מסמך להוכחת טענותיה בעניין, אך חקרה את הנתבע ועדים שונים שזימן אודות מעמדו של הנתבע בעולם המסחר. מחקירות אלה התקבל הרושם שהנתבע מוכר כסוחר ... אמין. יש לציין שכל העדים אותם חקרה התובעת בעניין זה הם סוחרים וספקים אשר מכרו לנתבע סחורה ו..., ואין בעדויותיהם דבר המלמד על המוניטין שצברו העסקים בקרב הלקוחות. עוד אציין שכל העדים שחקרה התובעת על פעילות הנתבע בתחום הם אנשים שהנתבע חב להם כספים בגין הסחורה שספקו לו (ראו לדוגמה פרוטוקול מיום 2.7.2018, עמ' 19, שורות 17-32, עמ' 20, שורות 1-2).

178. הנתבע טען שכיום עסקיו בתחום ה... קרסו והוא מצוי בהפסדים. בעבר אומנם החזיק בשתי חנויות, אך הוא נאלץ לפנות אחת מהן בשל חובות שצבר בגין דמי שכירות שלא שולמו. על חוב זה יורחב בהמשך. עוד הוסיף שגם החנות השנייה נמצאת בתהליכי סגירה.

179. הנתבע האשים את התובעת שהיא זו אשר גרמה לקריסת החנויות, לאחר שהוציאה דיבתו רעה במסגרת הסכסוך ביניהם, מה שהוביל לנטישת הלקוחות את החנות (כתב ההגנה, עמ' 3).

180. להוכחת טענותיו הציג הנתבע מסמכים המעידים על החוב שצבר בגין הפיגור בתשלום דמי השכירות באחת החנויות ועל פינויו ממנה (מסמכים אלה יפורטו בהרחבה בהמשך).

181. **המסקנה היא שלא עלה בידי התובעת להוכיח שלנתבע נותרו מוניטין ונכסי קריירה בתחום ממכר ה.... לפיכך, תביעתה בעניין זה נדחית.**

פעילות רוחנית

182. התובעת טענה שהנתבע משמש כסמכות רוחנית ומעביר שיעורי תורה בתשלום. כבר עתה אציין שהתובעת לא הציגה ראיות כלשהן להוכחת טענותיה, חרף העובדה שנטל ההוכחה בעניין זה מוטל עליה.

183. הנתבע לא הכחיש את טענות התובעת לפיהן הוא עוסק בפעילות רוחנית, ואף צירף לכתב ההגנה מסמכים המעידים על כך שהוא משמש כרב של בית הכנסת ... ומנהל גמ"ח (נספח כ"ו). עוד הוסיף הנתבע שלעיתים הוא מעביר שיעורי תורה והרצאות בתחומים רוחניים, בעיקר במסגרת הקהילה בה הוא מתפלל (5.3.2019, עמ' 40, שורות 19-25). הנתבע טען שאינו מקבל תשלום עבור פעילות זו, הנעשית בהתנדבות בלבד (עמ' 39, שורות 32-33; עמ' 40, שורות 29, 33). גם התובעת לא הביאה כל ראיה לכך שהנתבע מקבל תשלום עבור פעילות זו, ועל כן לא ברור על מה ביקשה לבסס תביעתה בעניין.

184. מעבר לדרוש, מצאתי לנכון לציין שמחקירת הנתבע מתקבל הרושם שהתפתחותו בתחום התבססה בעיקר על כישוריו האישיים (שם). התובעת לא הסבירה מהי תרומתה לקידומו של הנתבע, שאינו מוסמך כרב. כאמור, הוכחת תרומה ומאמץ משותף הכרחית לחלוקת

נכסי קריירה ולפיכך גם לו היה הנתבע מקבל תשלום עבור פעילותו נראה שלא היה מקום לקבוע שלתובעת מגיע ליהנות מהמוניטין שצבר במסגרת פעילות זו.

185. מסקנה זו מתחזקת במיוחד נוכח העובדה שבמקרה דנן התקבלה ראיה לכך שהתובעת **פגעה** בהתפתחותו המקצועית של הנתבע במסגרת שיעורי ההלכה שהעביר: הנתבע העיד שבמשך תקופה קצרה העביר הרצאות שונות ב... הסמוך לדירת הצדדים בתשלום, אך: "אחרי ש(התובעת) עשתה מה שעשתה שם בלגן וכן הלאה זה הפך למקום אחר וזה היה הכל בהתנדבות" (דיון מיום 5.3.2019, עמ' 39, שורות 30-32).

186. **מאחר שבנסיבות המקרה עולה שאין ממש בטענות התובעת כאילו קיימים לנתבע נכסי קריירה ומוניטין בתחום הפעילות הרוחנית, תביעתה בעניין זה נדחית.**

חובות

187. בכתב התביעה לא ציינה התובעת קיומם של חובות כלשהם בהם חייבים בני הזוג.

188. הנתבע טען בכתב ההגנה שהצדדים חייבים כספים רבים לגורמים שונים, ביניהם לבנקים, לספקים ולאנשים פרטיים. לטענתו, חובות אלה נוצרו בין היתר עוד במהלך תקופת החיים המשותפת בשל מצבו הרפואי. עוד הוסיף שהמסמכים המפרטים את כלל החובות היו שמורים בבית המגורים והתובעת סירבה למסרם לו, לאחר שעזב את בית המגורים, ולכן נמנעת בעדו האפשרות להוכיחם. הנתבע הגיש אישורים מהבנק, מרואה החשבון שלו ומהנושים השונים אשר מאשרים קיומם של חובות אלה. למסמכים אלה אדרש בהמשך.

189. בתצהיר העדות הראשית הכחישה התובעת את קיום ההלוואות, והקפידה לציין שאינה מודעת לקיומם של חובות על הנכסים המשותפים. עוד טענה שיתכן שהנתבע "ממציא" חובות שונים על מנת "להסית את הדיון המהותי" הנוגע לזכויותיה להירשם כבעלת הנכסים (עמ' 8). טענת התובעת היא שככל וקיים חוב כלשהו על נכסי הצדדים על הנתבע להוכיחו. אציין שטענת התובעת לפיה אינה מודעת לחובות הרובצים על עסקי הנתבע עומדת בסתירה לטענותיה כאילו הייתה שותפה מלאה בעסקים אלה. בהמשך אתייחס לשאלה אם חיוב בן הזוג בהחזר חובות משותפים מותנה בידיעת אותו בן זוג בדבר אותם חובות.

190. בחוק יחסי ממון נקבעו 2 הוראות מרכזיות בנוגע לסוגיית השיתוף בחובות בין בני זוג והדרך בה יש להתחשב בהם במסגרת האיזון. למען הנוחות אציג את הוראות סעיפים אלה כלשונן:

> "4. **העדר תוצאות במהלך הנישואין**
> אין בכריתת הנישואין או בקיומם כשלעצמם כדי לפגוע בקניינם של בני הזוג, להקנות לאחד מהם זכויות בנכסי השני או להטיל עליו אחריות לחובות השני."

> "6. **מימוש הזכות לאיזון**
> (א) לצורך איזון המשאבים לפי סעיף 5 יש לשום את נכסי כל אחד מבני הזוג פרט לנכסים שאין לאזן שוויים; משווי הנכסים האמורים של כל בן-זוג יש לנכות את סכום החובות המגיעים ממנו, למעט חובות בקשר לנכסים שאין לאזן שוויים."

191. המסקנה היא שהכלל בנוגע לאיזון חובות זהה, במהותו, לכלל הנוגע לאיזון זכויות: הנישואין עצמם אינם מחילים, באופן אוטומטי, את חובותיו של בן זוג אחד על בן הזוג השני, אך החובות נלקחים בחשבון בעת איזון המשאבים, ככל שמדובר בחובות הנובעים מנכסים "פנימיים" ששווים נלקח בחשבון במועד האיזון.

192. בפסיקה הוכרו מספר חריגים בנוגע לכלל האמור. כך לדוגמה, התגבשה הגישה לפיה אין להשית על אחד הצדדים חובות שצבר בן זוגו כשאלה חובות בעלי אופי אישי, דוגמת חובות בגין הימורים, הוצאות לטובת מאהב או מאהבת וכו' (ראו לדוגמה בש"א (י-ם) 55615/04 **ג.ש. נ' א.ש.** (10.8.2005)). במקרה דנן לא העלתה התובעת טענות מסוג זה ביחס לחובות שהנתבע ביקש לנכות משווי זכויותיו.

193. במקרה שלפני הנתבע טען שהחובות שהצטברו נובעים רובם ככולם מעסקיו, בהם ביקשה התובעת להכיר כעסקים משותפים. לפיכך, גם לו הייתה מתקבלת טענת התובעת כאילו לא ידעה על החובות, אין בעובדה זו, כשלעצמה, כדי למנוע את ההתחשבות בחובות אלה במסגרת איזון המשאבים. מצאתי לנכון להדגיש שממילא אין כל הכרח שבת הזוג תדע על קיום חוב מסוים כדי שתחויב להשתתף בהשבתו (ובלבד שהמדובר בחוב ששימש למטרות המשפחה, רכישת רכוש משותף, השבחתו וכיוצא באלה). בתובענות רבות לאיזון משאבים נשמעות טענות שבן הזוג העלים מבן הזוג השני רכוש, ולא מצאתי שעצם העלמת הרכוש מונעת חלוקתו.

194. בע"א 1229/90 **חנוך נ' חנוך**, מה(5) 584 (1991) קבע הנשיא שמגר ז"ל שההתחשבות בחובות המשותפים בעת האיזון נעשית בשני שלבים: תחילה, יש לאמוד את שווי הנכסים של כל אחד מבני הזוג ולנכות את סכום החובות המגיעים ממנו, זאת בהתאם להוראות סעיף 6(א) לחוק. לאחר מכן, יש לערוך את האיזון לפי סעיף 6(ב) בו נקבע: "היה שווים של נכסי בן הזוג האחד עולה על שוויים של נכסי השני, חייב האחד לתת לשני את מחצית ההפרש, אם בעין ואם בכסף או בשווה כסף".

195. במילים אחרות, עלי לבחון כעת מהם החובות שיש להכיר בהם במסגרת האיזון, ובשלב הראשון לנכותם מזכויותיו של הצד הטוען לקיומם. בשלב השני עלי לבחון את יתרת הזכויות של כל אחד מהצדדים ולהשוות ביניהם. מאחר שבמקרה דנן לא הוכיחה התובעת קיום חובות שיש להתחשב בהם במסגרת האיזון, אין לנכות מזכויותיה כל סכום. לפיכך, ניתן להקל ולקבוע כבר עתה שעל התובעת להשיב לנתבע מחצית מכל סכום אשר ינוכה מחלקו באיזון בשל חובות שיוכרו כמשותפים.

196. מעבר לדרוש, אדגיש שחישוב הסכומים יעשה לפי שיעור החובות במועד הקובע. כלל זה נועד להבטיח שככל והנתבע החזיר חוב כלשהו לאחר המועד הקובע הוא לא יפגע במסגרת איזון הנכסים הכולל.

חובות בנקאיים

197. הנתבע טען בכתב ההגנה שלבני הזוג חובות לבנקים לפי הפירוט הבא:

א. חוב לבנק ... בסך 629,000 ₪ נכון ליום 11.9.2017, בפירעון בסך 21,500 ₪ לחודש.

ב. 3 הלוואות לבנק ... בסך 342,000 ₪, בפירעון בסך 5,662 ₪ לחודש.

ג. חוב נוסף לבנק ... בסך 92,856 ₪ (נכון ליום 31.7.2017).

ד. חוב לבנק ... בסך 122,000 ₪, בפירעון בסך 3,200 ₪ לחודש.

198. בחקירתו טען הנתבע שההלוואות והמשכנתאות ניטלו לצורך שיפוץ בית המגורים, אך לא פסל את האפשרות שחלק מכספי ההלוואות שימש גם לצורך רכישת נכסים חדשים (22.11.2018, עמ' 80, שורות 2-24, עמ' 81, שורות 1-18).

199. להוכחת טענותיו הציג הנתבע מסמכים ואישורים מהבנק ומרואה החשבון שלו המעידים על קיום החובות השונים (ראו נספחים ט"ו-י"ח). לא הוצגו דו"חות סילוק של ההלוואות שנטלו ולא ניתן פירוט ספציפי בנוגע לכל הלוואה – מתי נטלה, מה מצב ההחזר כיום וכו'.

200. התובעת לא התייחסה לטענות הנתבע אודות החובות הבנקאיים, והנתבע אף לא נחקר בעניין זה. בעדותה אישרה התובעת שאינה נושאת כלל בהחזר החובות הבנקאיים (פרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 32, שורה 1 ועד עמ' 33, שורה 5). המסקנה המתקבלת היא שהנתבע נשא בעצמו בהחזרי החובות גם לפני המועד הקובע וגם לאחר מכן. התשלומים בהם נשא הנתבע לפני המועד הקובע באו לידי ביטוי במצב הכלכלי של המשק המשפחתי, ועל כן אין להתחשב בהם במסגרת האיזון. החובות בהם חב הנתבע במועד הקובע יילקחו בחשבון בעת עריכת האיזון ועל כן אין צורך לדון בהחזרי החובות לאחר המועד הקובע. יחד עם זאת עיון בדפי החשבון שצורפו לתצהיר העדות הראשית של הנתבע (נספח 15אא) מעלה שאכן שולמו מחשבונו החזרי הלוואות בסכום חודשי בסך שאינו פוחת מ-21,117 ₪, זאת בנוסף לתשלום סכומים משתנים לבנק ....

201. **האקטואר יבחן את כל החובות וההלוואות אותם חב הנתבע למוסדות בנקאיים במועד הקובע וינכה אותם מהנכסים הנכללים במסה העומדת לאיזון.**

חוב למר כ'

202. הנתבע טען שלצדדים חוב משותף למר ... (להלן: "כ'"), אשר סיפק לנתבע ..., אותן מכר הנתבע בחנות ה... שניהל. בכתב ההגנה, טען שהחוב עמד במקור על סך 547,200 ₪, אך בשנת השיתוף האחרונה הקטין אותו לסך 496,800 ₪ (עמ' 7, סעיף 47). הנתבע הוסיף שהתובעת הייתה מודעת היטב לחוב זה (שם; תצהיר העדות הראשית, עמ' 10-11).

203. להוכחת טענותיו צרף הנתבע לכתב ההגנה מכתב ששלח עורך דינו של כ' ביום 6.7.2016, ובו הפציר בנתבע לפרוע את החוב במהרה. במכתב ציין ב"כ של כ' כי מרשו פנה אל הנתבע בבקשה שיפעל לסילוק החוב מספר פעמים ב-3 השנים שקדמו, אך הנתבע השיב את פניו ריקם. המסקנה היא שחוב זה נוצר לפני המועד הקובע.

204. התובעת העידה שאינה מכירה את כ' ואינה מודעת לחוב כלפיו (פרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 75, שורות 5-6). כפי שכבר ציינתי, גם לו הייתה התובעת מוכיחה כי לא

ידעה על קיומו של החוב, לא הייתה עובדה זו כשלעצמה מונעת התחשבות בחוב זה במסגרת איזון הנכסים לפי ההסדר הקבוע בחוק, מקום בו מדובר בחוב בקשר לנכסים שיש לאזן את שווים.

205. כ' העיד שהחוב נוצר לאחר שהנתבע התקשה להחזיר את התשלומים עבור הסחורה שרכש ממנו. בעקבות החוב פנו השניים לבורר, שפסק כי הנתבע ישלם ל-כ', מדי חודש בחודשו לפחות 2,200 ₪ עד לסילוק החוב. עוד חייב הבורר את הנתבע לעשות כל שביכולתו על מנת לגבות את החובות שחבים לו מר ... וגברת ..., שלא זומנו להעיד (להלן: "ק"", "נ""). פסק הבוררות צורף לתצהיר העדות הראשית. להרחבה: תצהיר העדות הראשית, עמ' 10-11, תצהירו של כ' אשר צורף כנספח לתצהיר העדות הראשית, עמ' 276, פרוטוקול מיום 2.7.2018, עמ' 20, שורות 3-19, פרוטוקול מיום 22.11.2018, עמ' 69, שורה 14 ועד עמ' 71, שורה 16).

206. כ' העיד שבעבר פנה לעו"ד אשר שלח לנתבע מכתב התראה על מנת "להלחיץ אותו" ולגרום לו לפרוע את חובו. כ' אישר שהנתבע לא ברח ממנו וכי לא ניסה להתנער מחובו, אך הדגיש שהוא מעוניין שיפרע את חובו במהירות (פרוטוקול מיום 2.7.2018, עמ' 20, שורות 5-13). ב"כ הקודמת של התובעת לא חקרה את כ' על מועד היווצרות החוב, והתמקדה בחקירתה, בעיקר, בשאלות אודות המוניטין שיש לנתבע בשוק ה....

207. בסיכומיה טענה התובעת שהנתבע לא הוכיח שמילא את חלקו בהחלטת הבורר ופעל לגביית החוב מ-ק' ומ-נ'. התובעת הוסיפה שחרף העובדה שלטענתה אינה חייבת להשיב ל-כ' דבר, על הנתבע לשלם לה מחצית מהסכום שיגבה מ-ק' ומ-נ'. אציין שהנתבע לא חלק על כך שהתובעת זכאית ליהנות מהכספים שחבים לו ק' ו-נ' (22.11.2018, עמ' 72, שורה 1-17).

208. **המסקנה היא שבעת עריכת האיזון יש לנכות מזכויות הנתבע את החוב ל-כ' כפי שהיה במועד הקובע. עוד אני קובע כל סכום שנגבה או יגבה מ-ק' ומ-נ' ייכלל בגדר הזכויות המיועדות לחלוקה בין הצדדים.**

חוב למר י'

209. הנתבע טען שהוא חב למר ... (להלן: "י") חוב בסך 58,000 ₪ הנובע מפיגורים בתשלום דמי שכירות. כתוצאה מחוב זה פונה הנתבע מהחנות. להוכחת טענותיו הציג הנתבע מכתב התראה ששלח לו י' ביום 5.6.2017 (נספח כ"ב לכתב ההגנה).

210. הנתבע צרף לתצהיר העדות הראשית תצהיר מטעם י' (עמ' 283-285). י' הצהיר כי מאז שפונה מהחנות שילם לו הנתבע 9,800 ₪ על חשבון החוב (ראו חשבונית מס שצורפה כנספח ב' לתצהיר זה). המסקנה היא שככל הידוע, החוב עומד כיום על סך 48,200 ₪.

211. התובעת לא התייחסה לחוב זה בתצהיר העדות הראשית וגם לא חקרה את הנתבע אודותיו. עם זאת, בסיכומיה טענה שבתצהירו של י' לא מופיע כל פירוט בנוגע להצטברות החוב. עוד האשימה שהנתבע תכנן את סילוקו מהחנות וקריסת העסק, על מנת להשית עליה את החובות שצבר בגין התנהלותו מול י'.

212. אין בידי לקבל טענות אלה: לו הייתה התובעת מעוניינת לחקור את י' על תצהירו, היה באפשרותה לזמנו לחקירה. י' מסר בתצהירו פרטים אודות הצטברות החוב (סעיף 5 לתצהיר). התובעת גם לא הציגה ראיות התומכות בטענתה כאילו הנתבע תכנן את "חיסולה של הפעלת החנות". מכל מקום, טענה זו הועלתה רק במסגרת הסיכומים ועל כן אין מקום לדון בה.

213. **המסקנה היא שבעת עריכת האיזון ינכה האקטואר מזכויותיו של הנתבע 48,200 ₪.**

חוב לבן ...

214. הנתבע טען שהצדדים חבים לבנם הבכור סך 150,000 ₪ בגין הלוואות שנטלו ממנו. הנתבע צרף לכתב ההגנה מכתב שכתב הבן, ובו הצהיר שבמהלך השנים האחרונות הלווה לנתבע סכומי כסף במספר הזדמנויות. עוד כתב הבן שנכון ליום 5.9.2017 עמד החוב על סך 150,000 ₪ (נספח כ"ג).

215. בתצהיר העדות הראשית הצהיר הנתבע שתחילה הסכים הבן להצהיר באופן מפורט על חוב זה, אך לאחר שהתובעת הפעילה עליו לחץ – חזר בו. בשל כך, בקש הנתבע לזמן את הבן לעדות, תוך שהוא מצהיר שאין בליבו ספק שהבן יעיד בביהמ"ש עדות אמת "שכן הכספים האלו מגיעים לו... ברור שבבוא היום בני יפנה אליי לקבלת הכספים ויווצר מצב שבו היא תתנער מהחוב" (סעיף 115).

216. בחקירתה הכחישה התובעת כי הפעילה על הבן לחץ כל שהוא בעניין התצהיר, ולא התנגדה להזמינו לעדות (9.4.2018, עמ' 74, שורות 21-32. עמ' 75, שורות 1-4). התובעת גם לא הכחישה את האפשרות לפיה אכן קיים חוב כספי לבן, אך בקשה לחייב את הנתבע להציג אסמכתאות ביחס לסכום החוב. התובעת טענה שאסמכתאות שכאלה קיימות ונחוצות במקרה דנן, חרף העובדה שמדובר לכאורה בכספים שהלווה הבן להוריו (עמ' 72, שורה 7 עד עמ' 74, שורה 20). הבן הוזמן לעדות, אך הוא לא נחקר בדבר גובה החוב והתובעת לא שבה על טענות אלה.

217. הבן הבהיר בעדותו כי בהזדמנויות שונות הלווה לנתבע כספים וכי סכום החוב הצטבר לסך 150,000 ₪, אותם הוא מצפה לקבל בחזרה בזמן הקרוב (פרוטוקול מיום 22.11.2018, עמ' 112, שורות 6-17, עמ' 114, שורות 1-3). עוד העיד שהתובעת ידעה על קיום החוב (עמ' 118, שורות 4-10).

218. במהלך העדות ניסה ב"כ התובעת לשאול את הבן, מספר פעמים, האם יהיה מוכן לוותר על חלק מהחוב או לדחות את מועד פירעונו. חלק משאלות אלה נדחו על ידי ביהמ"ש (עמ' 114, שורות 1-3; עמ' 115, שורות 6-18). הנתבע טען בסיכומיו ששאלות אלה מוכיחות שהתובעת הייתה מודעת לחוב וזנחה את טענותיה כלפיו (סיכומי הנתבע, עמ' 17, סעיף 191-197). עוד יש לציין שהתובעת לא התייחסה לחוב זה בתצהירי העדות הראשית ובסיכומיה.

219. **האקטואר יפחית משווי נכסיו של הנתבע סך 150,000 ₪. הנתבע יהא אחראי להחזיר לבן את מלוא ההלוואה.**

חובות לגמ"ח ...

220. הנתבע טען בכתב ההגנה שהצדדים נטלו מגמ"ח ... שתי הלוואות: האחת הלוואה למימון חתונת הבן ... בסך 120,000 ₪ והשנייה הלוואה בסך 70,000 ₪ למימון חתונת הבת .... הנתבע הוסיף שנכון למועד כתיבת כתב ההגנה, הוחזרו בגין ההלוואות 16,000 ₪ בלבד. יש לציין בהקשר זה שהנתבע הצהיר כי המשיך לפרוע את ההלוואה בתשלומים גם במהלך הדיון (ראו תצהיר העדות הראשית, עמ' 12, סעיפים 117-118 ונספחים אא18 ו-אא19).

221. להוכחת טענותיו צרף הנתבע את בקשות ההלוואה, שטרות החוב ופירוט חלק מהוצאות החתונה (נספחים כ״ד, כ״ה, כ״ה1 לכתב ההגנה; שטרות חוב עדכניים למועד כתיבת תצהיר העדות הראשית צורפו כנספחים אא18 ו-אא19). מעיון בשטרות החוב עולה שהנתבע פרע את החוב לגמ״ח בתשלומים בסך 4,500 ₪ לחודש. עוד עולה שהנתבע החזיר 6,000 ₪ לפירעון ההלוואות טרם 4/2017, כך שבמועד הקובע עמד החוב על סך 184,000 ₪.

222. התובעת לא התייחסה לחובות אלה בתצהיר העדות הראשית. בחקירתה טענה שמעולם לא ידעה על ההלוואות שנטלו מגמ״ח ... (9.4.2018, עמ׳ 76, שורות 11-26, עמ׳ 77, שורות 20-24).

223. בעניין ההלוואות שנטלו מגמ״ח ... נחקרו שני עדים: הבן ... ומר ... (להלן: ״ל״), בעלה של הבת .... כאמור, ההלוואה הראשונה נטלה לכאורה לצורך מימון חתונתו של הבן ... וההלוואה השנייה נטלה לצורך מימון חתונתם של ... ו-ל׳. על תוכנן של עדויות אלה ארחיב בהמשך.

224. התובעת טענה שהנתבע כשל בהוכחת קיום הלוואות אלה. טענתה היא שהיה על הנתבע לזמן לעדות את הגורם המוסמך בגמ״ח, על מנת שיאשר את קיום החובות. כבר עתה אציין שאין בידי לקבל טענות אלה, שכן התובעת יכולה הייתה לזמן בעצמה את מנהל הגמ״ח לעדות. לפיכך, אין לה אלה להלין על עצמה בעניין זה.

225. עוד טענה התובעת שאין לתת אמון בגרסת הנתבע כאילו אכן לווה כספים מגמ״ח ..., זאת מהסיבות הבאות:

א. בחקירתו טען הנתבע שאינו יודע מהו גובה החוב המדויק.

ב. אין זה הגיוני שאדם המצוי בחובות כבדים ילווה כספים עבור אירועים כגון חתונות. בהקשר זה ציינה התובעת גם שהטענה אינה סבירה במיוחד ביחס להלוואה שניטלה לכאורה עבור חתונת הבן ..., שהוא עצמו מלווה כספים לאביו.

ג. הנתבע בעצמו מנהל גמ״ח ועל כן אין זה ברור מדוע נאלץ ללוות כספים מגמ״ח אחר.

ד. גרסת הנתבע כאילו הוא ממן את החתונות עומדת בניגוד לעדות הבן ... ועדותו של ל', בעלה של הבת ....

226. אין בידי לקבל טענות אלה: אומנם הנתבע לא זכר בדיוק מה היה סכום החוב אך נקב בסכומים קרובים מבחינת סדרי הגודל (פרוטוקול מיום 22.11.2018, עמ' 50, שורות 9-24). לא ניתן לצפות מבעל דין או מעד שיזכור בפרוטרוט פרטים מדויקים מעין אלה במהלך עדותו, ומכל מקום בלבול שכזה אינו מעיד על כך שהנתבע שיקר ביחס לעצם קיום החובות האמורים. עוד אציין בהקשר זה שלא עלה בידי התובעת לסתור את המסמכים שהציג הנתבע להוכחת החובות.

227. יש לדחות גם את טענות התובעת בנוגע לסבירותן של ההלוואות, שנטלו טרם המועד הקובע. סבירותה של ההוצאה, כשלעצמה, אינה מונעת ההתחשבות בחוב שנוצר בגינה במסגרת איזון המשאבים. ממילא, התובעת לא הציגה ראיות בנוגע למצב הכלכלי של בני הזוג במועד נטילת ההלוואות, כך שנראה שטענה זו נטענה בעלמא.

228. אינני מקבל גם את טענת התובעת שנוכח מצבם הכלכלי של הצדדים אין זה סביר שהוציאו סכומים כה גדולים עבור חתונות ילדיהם. ניסיון החיים מלמד שגם אנשים שידם אינה משגת מוציאים לעיתים הוצאות מופרזות עבור אירוע משמעותי מסוג זה וידועה הקלישאה "חתונה יש רק פעם בחיים". עוד אציין שטענת התובעת בדבר מצבם הכלכלי אינה תואמת את טענתה בתביעת המזונות כאילו "חיו חיי מלכים".

229. עדות הבן ... לא עמדה בסתירה לגרסת הנתבע בנוגע לעצם קיום ההלוואה ואף חיזקה אותה בנקודות מסוימות: ב"כ התובעת חקר את הבן על מימון חתונתו. מהעדות עולה שמדובר היה בחתונה גדולה יחסית, אליה הוזמנו כ-200 מוזמנים. האירוע התקיים באולם אירועים ב... (22.11.2018, עמ' 116, שורות 4-9). הבן לא זכר כמה כסף השקיעו הוריו באירוע, אך העיד שהם השתתפו במימון מחצית מהוצאות אירוע החתונה עצמו, שבת החתן וריהוט הבית החדש, אליו עבר לאחר שנישא (שם, שורות 10-24, עמ' 119, שורות 6-23, עמ' 127, שורות 21-24, עמ' 128, שורות 1-17). מעבר לדרוש, אציין שמאחר ומעדות זו עולה שבעלי הדין השתתפו גם במימון הוצאות נוספות מלבד הוצאות אירוע החתונה עצמו, לא ברור מדוע הדגישה התובעת בסיכומיה שהבן העיד כי האמירה לפיה הוריו שלמו על אירוע החתונה 130,000 ₪ היא מעט מוגזמת (עמ' 120, שורות 3-6).

230. עדותו של החתן ל' לא נתפסה כמהימנה בעיני, ונמצאו בה סתירות משמעותיות: בתחילת עדותו טען ל' שבני הזוג נתנו לזוג הצעיר במתנה 3,000 ₪ באירוע עצמו, וכי לא השתתפו כלל במימון החתונה, אותה מימן בעצמו (9.4.2018, עמ' 138, שורות 13-24, עמ' 144, שורות 29-32, עמ' 145, שורות 1-21). גרסה זו אינה מתיישבת עם עדותו בהמשך, לפיה הוא זה ש"סגר את המחיר" עם הצלם והתקליטן, אך "מי ששילם להם את הכסף ביד, זה היה א' (הנתבע – ש"א)" בכסף ש-ל' נתן לו (עמ' 146, שורות 9-18). גם גרסה זו אינה עומדת בקנה אחד עם עדותו של ל' לפיה הנתבע היה מעורב במו"מ עם אולם האירועים ואנשי הקשר (עמ' 145, שורות 22-24).

231. יש לציין שעדותו של ל' ביחס לסכום שנתנו הצדדים לזוג בערב החתונה אינה תואמת את עדותו לפיה רמת החיים של המשפחה הייתה גבוהה יחסית ואת ניסיון החיים בעניינים שכאלה. כשנשאל ל' על הסתירה בדבריו לא ידע להשיב (עמ' 142, שורות 2-32, עמ' 143, שורות 1-14). המסקנה היא שלא ניתן לסמוך על עדותו של ל' לצורך הערכת ההשקעה הכספית שהשקיע הנתבע בחתונת בתו. מכל מקום, לא ניתן לצפות מ-ל' שידע מהו מקור הכספים שהשקיעו הצדדים במימון החתונה, יהיה סכומם אשר יהא.

232. התובעת טענה בסיכומיה שמנהל גמ"ח ... משתף פעולה עם הנתבע בניהול הגמ"ח. שיתוף פעולה זה מלמד, לטענתה, על כך שאין לתת אמון בגרסת הנתבע בנוגע לקיום החובות האמורים. מאחר שטענה זו הועלתה בסיכומים, לא אתייחס אליה במסגרת הכרעתי בעניין זה. מכל מקום, אוסיף שהתובעת לא הציגה ראיות התומכות בטענתה זו.

233. **התוצאה היא שהאקטואר ינכה מהזכויות העומדות לנתבע סך 184,000 ₪ שהנתבע חב לגמ"ח .... האחריות להחזר מלוא החוב לגמ"ח ... מוטלת על הנתבע.**

חוב לגמ"ח ...

234. המדובר בגמ"ח אותו מנהל הנתבע, ובו השקיעו אנשים שונים כספים. הנתבע טען שבני הזוג לוו סכומים שונים מהגמ"ח לשם כיסוי חובותיהם. להערכתו, חובם של בני הזוג לגמ"ח עומד על סך 280,000 ₪. הנתבע הדגיש כי נטילת ההלוואות מהגמ"ח שבבעלותו הייתה בידיעתם המלאה של המפקידים ושל התובעת (תצהיר העדות הראשית, עמ' 12, סעיף 125, עמ' 13, סעיף 126).

235. גם ביחס לחוב זה טען הנתבע שהתובעת סירבה למסור לו את כרטסת הגמ״ח המצויה בבית הצדדים ועל כן אינו יכול להציגה לצורך הוכחתו. במקום זאת, צרף הנתבע מכתבים של מספר מפקידים בגמ״ח (נספח כ״ז לכתב ההגנה; תצהיר העדות הראשית ע״מ 13, סעיפים 128-132). עוד הציג הנתבע מכתב מוועד בית הכנסת ..., ובו נכתבו שבחים על פעילות הנתבע בקהילה ובגמ״ח זה (נספח כ״ו לכתב ההגנה).

236. התובעת טענה שאין לתת אמון בגרסת הנתבע ביחס לחוב זה, מאחר שלא הוכיח את קיומו. עוד הוסיפה שחלק מטענות הנתבע בנוגע לגמ״ח התבררו כלא נכונות: כך לדוגמה, משיחות שקיימה עם מר ... ועם מר ..., שלטענתה עובדים בעמותת ..., המפקחת על הגמ״ח, עולה שהשניים אינם פעילים בגמ״ח ואינם מודעים לכל הלוואה שהנתבע נטל ממנו (עמ׳ 5-6 לתצהיר העדות הראשית. תמלול שיחותיה של התובעת עם מר ... ומר ... צורפו כנספח ת.2 לתצהיר). עוד הצביעה על כך שהנתבע טען שהגמ״ח מתנהל בחשבונו השוטף, ולא בחשבון נפרד (ראו בעניין זה עדות הנתבע בחקירתו מיום 22.11.2018, עמ׳ 49, שורות 4-24, עמ׳ 50, שורות 1-6, עמ׳ 75, שורות 12-15).

237. לא ניתן להתעלם מהעובדה שבמהלך הדיון העלה הנתבע גרסאות סותרות בנוגע לחוב שלווה לטענתו מהגמ״ח שבבעלותו: כך לדוגמה, בעוד שבכתב ההגנה טען שכל ההלוואות שנטל מהגמ״ח לצורכי המשפחה מתועדות בכרטסת, בחקירתו טען שלא הוציא אישורים על כך שלווה מהגמ״ח כספים שכן ״הגמ״ח בבעלותו״ (22.11.2018, עמ׳ 47, שורות 1-6, עמ׳ 72, שורות 23-24, עמ׳ 73, שורות 1-2). אין גם להתעלם מהעובדה שהגמ״ח התנהל בחשבונו הפרטי של הנתבע.

238. **התוצאה היא שלא עלה בידי הנתבע להוכיח את קיום החוב לגמ״ח ולפיכך אין מקום להתחשב בו בעת עריכת האיזון.**

חובות עסקיים לספקים

239. הנתבע טען שהצדדים חבים חובות לספקים שונים סכום כולל של 350,000 ₪. הנתבע הדגיש שאין בידיו פירוט מלא של חובות אלה, שכן לטענתו כל המסמכים הרלוונטיים מצויים בידי התובעת.

240. להלן פירוט החובות להם טען הנתבע:

....

241. עוד טען הנתבע שספקים מחזיקים בידם המחאות דחויות בהיקף של 150,000 ₪ שהוא מסר בגין סחורה שרכש מהם.

242. הנתבע הציג באופן חלקי בלבד ראיות התומכות בטענותיו בנוגע לחובות אלה. לטענתו התובעת מחזיקה בכל המסמכים הרלוונטיים בעניין זה וכי סירבה להעבירם לידיו. עוד הוסיף שחיובה של התובעת בהשבת מחצית מהחובות לספקים מתבקש נוכח העובדה שתבעה לחלק את המלאי העסקי שהיה קיים במועד הקובע, מלאי שבאופן טבעי מגלם את החובות הנטענים.

243. התובעת טענה שיש לזקוף לרעת הנתבע את העובדה שלא הציג ראיות התומכות בקיומם של חובות אלה, והכחישה כי קרעה את המסמכים הרלוונטיים להוכחת החובות לאחר שהנתבע עזב את בית המגורים.

244. **לאור האמור לעיל אני מורה לאקטואר לבחון את כל החובות אותם חב הנתבע לספקים במסגרת עיסוקיו נכון למועד הקובע. הכלל הוא שכל חוב שנצבר בתקופת השיתוף יילקח בחשבון בעת האיזון בהתאם לכללים שבסעיפים 196-195 לפסק הדין. אני מורה לשני הצדדים לשתף פעולה עם האקטואר בעניין זה.**

חובות שנוצרו לאחר המועד הקובע

245. התובעת הוסיפה שהיא נאלצה ללוות כספים מגורמים שונים לאחר הפירוד ומצויה כיום ביתרת חוב (עמ' 14 לתצהיר העדות הראשית). כך לדוגמה, טענה שהיא חבה לחברת (כרטיסי האשראי) בסך 36,016 ₪, וכן חובות לחתנה ל' ולשכנתה הגב' ..., בסך 10,000 ₪ ו-11,000 ₪, בהתאמה (אישור על החוב לחברת (כרטיסי האשראי) צורף כנספח ת10 לתצהיר העדות הראשית).

246. מאחר שחובות אלה נוצרו לאחר המועד הקובע, אין מקום להתחשב בהם במסגרת איזון המשאבים.

התנהלות התובעת בתקופה שלאחר המועד הקובע

247. בטרם סיום יש להתייחס למספר טענות שהעלה הנתבע במהלך הדיון, הנוגעת להתנהלות התובעת בתקופה שלאחר המועד הקובע. טיפול בנושאים אלה עשוי לסייע במניעת הידיינויות נוספות בין בני הזוג. יתכן שחלק מהפעולות אותן ייחס הנתבע לתובעת הן בעלות גוון פלילי, ובקשר לחלק מהן הנתבע אף הגיש תלונות במשטרה עם זאת לא ידוע מה היו תוצאות הגשת התלונות וממילא הטיפול המשטרתי לא נועד לפתור את המחלוקת בין הצדדים.

הטענה לפיה התובעת השתמשה בכרטיסי אשראי של הנתבע לאחר המועד הקובע

248. הנתבע טען שבסמוך לאחר עזיבתו את בית המגורים רכשה התובעת כלי נגינה, תכשיטים ומוצרים נוספים בסכומים גבוהים אשר מומנו מחשבונו האישי, תוך שימוש בפרטי כרטיסי האשראי שלו ומבלי קבלת הסכמתו.

249. להוכחת טענותיו הציג הנתבע ראיות שונות:

א. מכתב ששלח מר ... לנתבע ובו טען שהתובעת הגיעה לחנות ... שבבעלותו ורכשה ... במחיר 1,200 ₪, שהיו אמורים להשתלם מכרטיס האשראי של הנתבע. עוד נכתב שמאחר והנתבע הודיע לחברת האשראי על התכחשותו לעסקה, הוא פנה לתובעת מספר פעמים על מנת שתשלם עבור הקנייה. בתגובה איימה עליו התובעת שאם יפנה אליה שוב היא תתלונן נגדו במשטרה בגין הטרדה (המכתב צורף כנספח אא2 לתצהיר העדות הראשית).

ב. מכתב מיום 1.8.2017 ששלח מר ... לנתבע ובו טען שהתובעת רכשה בחנות ... מוצרי מזון בסכום מצטבר של 7,538 ₪, תוך שימוש במספר כרטיס האשראי של הנתבע. בסך הכל נעשו 3 רכישות. עוד כתב מר ... שהתובעת טענה שהרכישות נעשו בשל אירוע משפחתי גדול, וכי הנתבע נמצא בחו"ל. למכתב צורף צילום ת"ז של התובעת ועליו הצהרה בכתב ידה שהנתבע אישר את הקניות (המכתב והתצלום ת"ז צורפו כנספח אא3 לתצהיר העדות הראשית, עוד צורפה קבלות אודות הקנייה (נספח אא3 לתצהיר).

ג. אישור בדבר הגשת תלונה במשטרה ביום 23.4.2017 בגין עבירות גניבה, פגיעה בפרטיות והיזק לרכוש במזיד (נספח אא3, עמ' 52).

ד. אישור בדבר הגשת תלונה במשטרה ביום 22.5.2017 בגין עבירת קבלת דבר במרמה (נספח אא3).

ה. אישור בדבר הגשת תלונה במשטרה ביום 24.5.2017 בגין עבירות גניבה וקבלת דבר במרמה (נספח אא3).

ו. אישור בדבר הגשת תלונה במשטרה ביום 6.6.2017 בגין גניבת המחאות (נספח אא7).

ז. דף חשבון ובו פירוט עתידי של חיובים בכרטיס האשראי (נספח אא3).

ח. מכתבים מחברות האשראי אודות זיכוי חשבונו בגין רכישות בסך אלפי שקלים שבוצעו בבתי עסק שונים, ביניהם ... (נספחים אא2, אא3).

ט. חשבונית אודות רכישות בחנות ... בסך 2,664 ₪ באמצעות זיכוי.

250. מראיות אלה עולה לכאורה שלאחר המועד הקובע רכשה התובעת מוצרים בסך 23,983 ₪, תוך שימוש בכרטיס האשראי של הנתבע.

251. יש לציין שגם הבת ... העידה על הקניות שרכשה התובעת, תוך שימוש בכרטיס האשראי של הנתבע (פרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 155, שורות 2-23).

252. תחילה הכחיש התובעת את טענות הנתבע בנוגע להתנהלותה לאחר המועד הקובע, אך בסיכומיה טענה שביצעה רכישות שונות לאחר שהנתבע עזב את הבית. התובעת נימקה מעשה זה ב-"ניסיונה המר עם הנתבע היא חששה למחנק כלכלי... ולכן רכשה מזון כדי לאגרו לימי הרעה" (עמ' 25, סעיף 191). התובעת גם הודתה שרכשה ... עבור ילדי הצדדים ונימקה זאת ברצונה לנתקם מהסכסוך. טענתה היא ששווי הרכישות אינו בר איזון ויש לראות בחפצים שקנתה חלק מדמי המזונות שעל הנתבע לשלם (שם). אציין שהתובעת לא טענה דבר ביחס לגופן של הראיות שהציג הנתבע וההוצאות שיחס לה.

253. לא ניתן לקבל את טענת התובעת כאילו נאלצה להשתמש בכרטיס האשראי של הנתבע בשל חסרון כיס:

א. כאמור, הנתבע שילם בתקופה זו לתובעת מזונות אישה ומזונות ילדים בסכומים גבוהים יחסית, אשר די היה בהם כדי לממן את הוצאות המשפחה.

ב. התובעת עצמה הצהירה שלאחר הפירוד נטלה הלוואות שונות ממכריה וקרוביה "בכדי לעבור את היום יום ואת החגים" (תצהיר העדות הראשית, עמ' 14. ראו בעניין זה גם עדותו של ל' בפרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 143, שורות 23-29). אין זה ברור מדוע נאלצה התובעת גם ללוות כספים מחבריה וגם להשתמש בכרטיסי האשראי של הנתבע לצורך הוצאות בסיסיות.

ג. מדפי החשבון שהציג הנתבע עולה שהתובעת רכשה מזון בסכומים של אלפי שקלים וכן תכשיטים, צעצועים וחפצי מותרות. גם לו הייתי מקבל את גרסת התובעת לפיה חשש אמיתי הוא שהוביל אותה להשתמש בכרטיסי האשראי של הנתבע, אין זה ברור מדוע נצלה אותם לקניית צעצועים, נעליים, בגדים ותכשיטים באלפי שקלים.

254. מההסכמה על מועד קובע לביצוע האיזון עולה שכל צד אשר שילם לאחר המועד הקובע סכום כלשהו על חשבון הצד השני יקבל כספו בחזרה. במיוחד אמורים הדברים שעה שאחד מהצדדים פעל בחשבון הצד השני ללא קבלת הסכמתו.

255. **המסקנה היא שעל התובעת להשיב לנתבע כל סכום שהוציאה תוך שימוש בכרטיסי האשראי שלו, לאחר המועד הקובע, ואשר כובד ע"י חברת האשראי. מעבר לדרוש, אדגיש שמאחר שהוצאה זו הוצאה לאחר המועד הקובע הרי שממילא אין להתחשב בה בעת איזון המשאבים, ועל התובעת לשאת בה לבדה.**

הטענה לפיה התובעת התחייבה בשם הנתבע שישלם עבור שירותים שקיבלה ממוסך ....

256. הנתבע הצהיר שבמועד הקובע הכניסה התובעת את המכונית לתיקון במוסך, תוך התחייבות שהנתבע יישא בעלות התיקון. עלות התיקון הייתה 16,341 ₪. הנתבע טען שמעולם לא הסכים לשאת בעלות טיפול זה. עם זאת, הצהיר כי פרע את החוב על מנת למנוע הגשת תביעה (תצהיר העדות הראשית, עמ' 4, סעיף 33. קבלות אודות התשלום נמצאות בנספח אא4).

257. להוכחת טענותיו צרף הנתבע מכתב ממר ..., מנהל מוסך ... (נספח אא4 לתצהיר העדות הראשית). ממכתב זה עולה שביום הקרע הגיע הרכב שבבעלות התובעת למוסך

באמצעות גרר, ובוצעו בו תיקונים שונים. הרכב תוקן ושוחרר טרם נפרע התשלום עבור התיקונים. המוסך הסכים לשחרר את הרכב בשל ההכרות עם הנתבע ועם התובעת. עוד עולה שמנהל המוסך פנה ביום 8.8.2017 אל התובעת וביקש ממנה לשלם בגין התיקונים, אך זו סירבה לעשות כן. לפיכך, ביקש מהנתבע לפרוע את החשבון בהקדם.

258. התובעת הכחישה שהיא ששלחה את הרכב לטיפול, וטענה שהנתבע הורה למוסך לפנות אליה בדרישת חוב (תצהיר העדות הראשית, עמ' 14).

259. מר ... העיד שבמהלך הטיפול ברכבה של התובעת, נכנסה התובעת למוסך, ביחד עם אחותה והתעניינה במצב הרכב ובתקלות שנמצאו בו (פרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 110, שורות 27-32, עמ' 111, שורות 1-4, 14-27). אציין שבמהלך החקירה ביקשה ב"כ התובעת ממר ... שישלח לה צילום ממצלמת האבטחה המתעד את כניסתה של התובעת למוסך, כפי שטען. העד הסכים לעשות כן, אך התובעת לא צרפה תמונות שכאלה לסיכומיה ואף לא התייחסה כלל לעניין הרכב.

260. **במצב דברים זה אני מקבל את גרסת הנתבע בנוגע לטיפול ברכב. הואיל והרכב הוכנס לתיקון במוסך במועד הקובע ומן הסתם העבודות בוצעו או נסתיימו לאחר מכן, והואיל והוסכם שהמכונית תישאר בהחזקת התובעת גם לאחר מועד הקרע, אני מורה לתובעת להשיב לנתבע את עלות הטיפול במוסך, דהיינו 16,341 ₪. סכום זה ינוכה במלואו על ידי האקטואר מחלקה של התובעת.**

הטענה לפיה התובעת גנבה סחורה ומזומנים מחנויות שבבעלות הנתבע

261. הנתבע הצהיר שהתובעת נכנסה בלילה בו עזב הנתבע את בית המגורים (יום הקרע) לשתי החנויות שבבעלותו ולקחה מהקופות כסף מזומן בסך 7,400 ₪, המחאות ומסמכים שונים של הנהלת החשבונות (להלן: "האירוע הראשון"). לאחר אירוע זה החליף הנתבע את המנעולים בחנות ושינה את קוד האזעקה, אך ביום 27.4.2017 שבה התובעת לאחת החנויות כשהיא מלווה בפורץ, אשר פרץ עבורה את החנות וחיבל, לבקשתה, במערכת האזעקה ובמצלמות האבטחה (להלן: "האירוע השני"). הנתבע טען שבאותו האירוע גנבה התובעת מהחנות כסף מזומן וסחורה רבה (תצהיר העדות הראשית, עמ' 4).

262. להוכחת טענותיו צרף הנתבע לתצהירו דו"ח מחברת האבטחה ואת הקבלה שנתן הפורץ לתובעת לאחר ששלמה לו עבור שירותיו (נספח א5).

263. התובעת הכחישה שגנבה סחורה ומזומנים מקופות החנויות, אך הודתה שנכנסה אליהן לאחר המועד הקובע. התובעת טענה שנכנסה לחנות כדי לצלם מסמכים (שם, סעיף 192). התובעת גם הודתה שבאחת ההזדמנויות הזמינה פורץ על מנת שיסייע לה להיכנס לחנות. יש לציין שבחקירתה הסבירה התובעת שהזמינה את הפורץ לאחר שהנתבע הותיר אותה בחרפת רעב, על מנת לקנות אוכל לילדיה ולפרוע חובות (פרוטוקול מיום 9.4.2018, עמ' 30, שורה 32, עמ' 31, שורות 1-32). עדות זו עשויה ללמד שלפחות באירוע השני נכנסה התובעת לחנות על מנת לקחת כסף, ולא בכדי לצלם מסמכים. אציין שבהמשך עדותה עמדה התובעת על כך שבאירוע זה לא לקחה מהחנות כסף או סחורה באירוע זה ונימקה זאת בכך שהמשטרה הגיעה למקום במהירות (עמ' 33, שורות 12-19).

264. עדות התובעת בעניין האירועים אינה מהימנה בעיניי: התובעת לא הציגה במהלך הדיון אף מסמך מהחנות, ולכן לא ניתן לקבל את עדותה כאילו נכנסה לחנויות באישון לילה רק כדי לצלם מסמכים. יש לציין שהתובעת הסכימה להמציא לביהמ"ש את הצילומים שצלמה, לטענתה, בזמן שהייתה בחנויות, אך לא עשתה כן (עמ' 39, שורה 26 ועד עמ' 41, שורה 3). בנוסף, לא ניתן לנתק את כניסת התובעת לחנויות בבעלות הנתבע ממעשיה האחרים בתקופה שלאחר המועד הקובע. עדות התובעת בעניינים אלה הייתה מתחמקת ועוררה אי-אמון.

265. הנתבע לא צרף דו"ח תכולה או הערכה בנוגע לערכו של הציוד והכסף שלטענתו לקחה התובעת מהחנויות. עם זאת, בשל העובדה שבנסיבות העניין גרסתו בנוגע לאירועים מקובלת עלי, **אני מורה לתובעת לשלם לנתבע 9,000 ₪ בגין הציוד והכספים שלקחה מהחנות.** בקביעת סכום זה התחשבתי בהצהרת הנתבע לפיה באירוע הראשון לקחה התובעת 7,400 ₪, במזומן שהיו בקופות החנויות, ובעדות התובעת לפיה המשטרה הגיעה לחנות מספר דקות לאחר שהתפרצה לחנות באירוע השני.

סיכום ומסקנות

266. יש לראות את תוצאות פסק הדין כמכלול:

א. המועד הקובע לצורך עריכת האיזון הוא יום ....

ב. איזון הנכסים והזכויות בין הצדדים ביחס לכלל הרכוש שנקבע בפסק דין זה כרכוש בר איזון, יבוצע שווה בשווה.

ג. אני מצהיר שהזכויות בבית המגורים ברחוב ... נכללות בכלל הנכסים המשותפים והן בנות איזון.

ד. אני מצהיר שהזכויות במבנים המסחריים בגוש ..., חלקות ... נכללות בכלל הנכסים המשותפים והן בנות איזון.

ה. אני מצהיר שהזכויות במבנים המסחריים שבגוש ...., חלקה ... ו-... הן בנות איזון, בכפוף לזכויות החוזיות של צדדים שלישיים.

ו. הבית מעמידר אינו בר איזון ואינו נכלל במסגרת הנכסים המשותפים.

ז. האקטואר ישערך את שווי המלאי העסקי בחנויות ובנכסים, כפי שהיה במועד הקובע, על בסיס המסמכים הקיימים. במידת הצורך ימנה האקטואר שמאי לבחינת ערך המלאי. המוצרים יישארו בידי הנתבע ובמסגרת האיזון הכולל תהא התובעת זכאית לקבל מחצית משווים.

ח. כל הרהיטים המצויים בחדרי כל אחת מהילדות המתגוררות עם התובעת יישארו בידי התובעת וישמשו את הילדות.

ט. על התובעת להשיב לנתבע את המיטלטלין שרכש לפני הנישואין או קיבל בירושה ואשר עודם נמצאים בדירת המגורים.

י. על התובעת לשלם לנתבע 105,350 ₪ בגין מכירת גביע הקידוש, כלי הכסף, ספרי הקודש והבריכה. עבור כל חפץ אחר שנמכר תשלם התובעת לנתבע מחצית משוויו. אין כלל זה רלוונטי ביחס לתכשיטים שמכרה התובעת ולגביהם קיימת הסכמה שנתנו לה במתנה.

יא. התובעת תשלם לנתבע 25,341 ₪ בגין הטיפול במוסך והציוד והכספים שלקחה מהחנויות לאחר מועד הקרע.

יב. התובעת תשיב לנתבע כל סכום שהוציאה תוך שימוש בכרטיסי האשראי שלו לאחר מועד הפירוד ואשר שולם בפועל על ידי הנתבע.

יג. על הנתבע לשלם לתובעת מחצית מדמי השכירות שקיבל תמורת המבנה המסחרי בגוש ....., חלקה ... החל מיום הקרע ועד שהתובעת תקבל את שווי חלקה בנכס, דהיינו 20%, בין במזומן ובין באמצעות איזון הזכויות הכללי. הערכת שווי הנכס תערך ע"י שמאי מקרקעין. ניתן לקזז סכום זה מיתר הסכומים אשר על התובעת לשלם לנתבע, זאת תוך התחשבות בפערי השווי שבין המכוניות, שחישובו יערך כאמור בפס' 104 לפסק הדין.

יד. אני מורה לאקטואר לבחון את כל החובות וההלוואות מהבנקים, נכון למועד עריכת האיזון, הוא יום .... הכלל הוא שיש לנכות מזכויות כל אחד מהצדדים באופן שווה כל יתרת חוב בגין הלוואה שנטלה בתקופת החיים המשותפת, כפי שזו הייתה במועד הקובע.

טו. מזכויותיו של הנתבע יקוזזו החובות שהגיעו במועד הקרע ל-א', ל-י', ל-כ', לבן ... ולגמ"ח ... הנתבע יהא אחראי להחזיר לנושים אלה את מלוא החוב.

טז. כל סכום שנגבה או יגבה מ-ק ומ-נ' יחולק בן הצדדים שווה בשווה.

יז. האקטואר יבחן את כל החובות שבהם חייב הנתבע לספקים במסגרת עבודתו ויפחית סכומים אלה מזכויות הנתבע העומדות לאיזון.

יח. האקטואר יבדוק בכל חברות הביטוח, קופות הגמל, קרנות ההשתלמות וכו', אם קיימים למי מבני הזוג פיקדונות בהם. הזכויות שהצטברו מיום הנישואין ועד המועד הקובע תצטרפנה לרכוש העומד לחלוקה.

יט. התביעה לקבלת מוניטין ונכסי קריירה נדחית.

267. לשם חישוב כלל נכסי האיזון בהתאם להוראות פסק הדין אני ממנה את משרד ברששת אילון ושות' – רואי חשבון כאקטואר לצורך עריכת חישוב האיזון, כתובת בית הדפוס A12, בית השנהב, מספר טלפון ופקס 02-6517111. המזכירות תמציא העתק פסק הדין למשרד והמשרד יודיע בתוך 10 ימים האם הוא מקבל עליו את המינוי.

268. לצורך הערכת שווי הנכסים בהתאם להוראות פסק הדין ובכלל זה הערכת שווי בית המגורים, אני ממנה את שמאי המקרקעין, מוטי ביר, מרחוב זית שמן 41/13 אפרת,

מיקוד 90435. טלפון 02-9938383, 050-4669956. המזכירות תמציא העתק פסק הדין למשרד ביר אשר יודיע בתוך 10 ימים האם הוא מקבל עליו את המינוי.

269. הצדדים יישאו שווה בשווה בשכ"ט המומחים.

270. אני מורה לצדדים לשתף פעולה עם האקטואר ועם השמאי, (להלן: "המומחים").

271. המומחים לא יתחילו בעבודתם בטרם יסכמו את שכר טרחתם עם הצדדים ובטרם יבטיחו את שכר טרחתם.

272. היה ומי מהצדדים מתנגד למינוי מי מהמומחים, יגיש לבית המשפט בקשה מנומקת בתוך 7 ימים.

273. בכל מקרה שיחול עיכוב בפעולת המומחים, מכל סיבה שהיא, יודיעו המומחים על כך לבית המשפט.

הוצאות משפט

274. בשל תוצאות המשפט החלטתי שלא לחייב מי מהצדדים בהוצאות משפט ובשכ"ט עו"ד.

275. התיק יישאר פתוח לצורך קבלת תגובת המומחים.

ניתן היום, ט"ז אדר תש"פ, 12 מרץ 2020, בהעדר הצדדים.

שלמה אלבז, שופט בכיר